

ZAKON

O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O PRIVREDNIM DRUŠTVIMA

International
Labour
Organization

„Ova publikacija štampana je uz podršku (Biroa za poslodavačke aktivnosti) Međunarodne Organizacije Rada. Odgovornost za stavove izražene u ovoj publikaciji snosi autor. Međunarodna organizacija rada (MOR) ne snosi odgovornost za ispravnost, točnost i pouzdanost materijala, informacija ili stavova iznesenih u ovoj publikaciji.”

ZAKON O PRIVREDNIM DRUŠTVIMA

Sadržaj

1. ANALIZA PRIMARNOG ISTRAŽIVANJA NA TEMU: „ZAKONA O PRIVREDNIM DRUŠTVIMA“	5
2. ZAKON O PRIVREDNIM DRUŠTVIMA (KOMPANIJAMA) (Autor prof. dr. Milić Simić)	14
I UVOD	14
II EU DIREKTIVE O KOMPANIJAMA.....	15
III ZAKON O PRIVREDNIM DRUŠTVIMA (ZPD)	16
<i>Opšte konstatacije</i>	16
<i>Legalne forme obavljanja biznisa</i>	17
<i>Imovinska odgovornost, obavljanje djelatnosti i zastupanje</i>	17
<i>Lica sa posebnim dužnostma prema društvu (fiducijari)</i>	19
<i>Privredne koncentracije</i>	20
<i>Statusne promjene</i>	21
<i>Dioničko društvo</i>	22
<i>Korporativno upravljanje u dioničkom društvu</i>	24
<i>Društvo sa ograničenom odgovornošću</i>	25
3. PRIJEDLOG UPFBIH "ZAKON O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O PRIVREDNIM DRUŠTVIMA"	29
4. OBRAZLOŽENJE UZ PRIJEDLOG ZAKONA O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O PRIVREDNIM DRUŠTVIMA	41
<i>I – Ustavni osnov</i>	41
<i>II – Razlozi za donošenje zakona</i>	41
<i>III – obrazloženje predloženih pravnih rješenja</i>	43
<i>IV – Finansijska sredstva</i>	54

ZAKON O PRIVREDNIM DRUŠTVIMA

ZAKON O PRIVREDNIM DRUŠTVIMA

Pripremiolo Udruženje poslodavaca FBiH

ANALIZA PRIMARNOG ISTRAŽIVANJA NA TEMU: „ZAKONA O PRIVREDNIM DRUŠTVIMA“

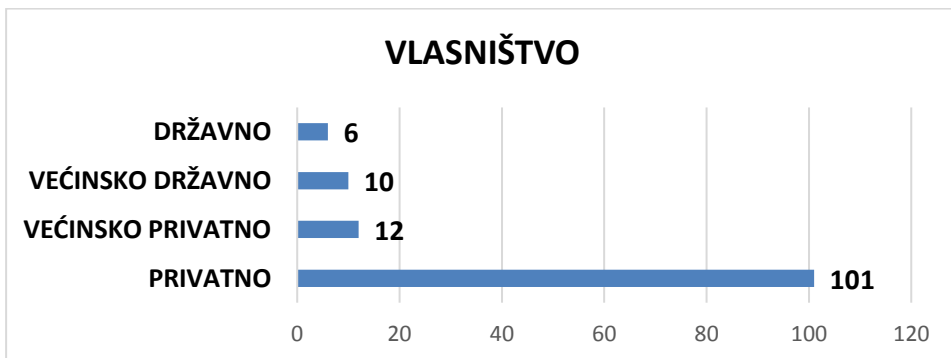
Primarno istraživanje obavljeno je na uzorku od 129 kompanije. Anketni upitnik poslan je na 200 adresa od kojih je njih 129 odgovorilo u ostavljenom roku. Znači odgovorilo je oko 2/3 kompanija, dok 71 kompanija nije uzela učešća u istraživanju. Očigledno je da kompanije osjećaju zasićenost velikim brojem anketa u kratkom periodu. Naime, ovo je sedma anketa u manje od 2 mjeseca. Mada smo to i predvidjeli i ukazali na potencijalni problem, nismo uspjeli da animiramo veći odziv anketiranih, bar na ovom zakonu. Ni vrijeme provođenja ankete u periodu godišnjih odmora, svakako da nije doprinijelo, boljem odzivu. Međutim aktivnosti koje smo poduzeli dali su rezultate na zadnjoj anketi.

Prilikom izrade statističkog uzorka vodili smo računa da imamo adekvatnu geografsku zastupljenost, kao i zastupljenost po osnovu djelatnosti, veličine kompanije i vrste vlasništva.

Budući da je 2/3 kompanija ispunilo anketne upitnike, možemo utvrditi da statistički uzorak zadržan u prihvatljivom obliku i nakon obavljene ankete.

Što se tiče oblika vlasništva više od 90% kompanija bilo je iz privatnog sektora, ili su u mješovitom vlasništvu sa većinskim učešćem privatnog kapitala a manje 10% anketiranih iz državnih ili većinski državnih kompanija. Statistički uzorak odgovora zastupljenosti navedenih kompanija u članstvu UPFBiH uz neznatna statistička odstupanja, zbog kojeg se neće narušiti autentičnost stavova našeg članstva.

Grafikon 1.

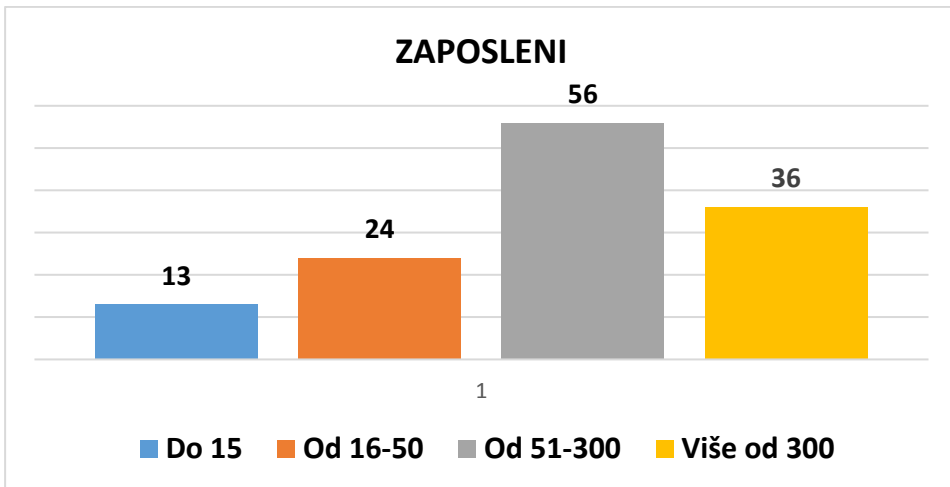

ZAKON O PRIVREDNIM DRUŠTVIMA

Vodili smo računa da u istraživanju, proporcionalno, budu zastupljene mikro, male, srednje i velike kompanije. Jedino odstupanje smo napravili u procentualno većoj zastupljenosti većih kompanija u anketi u odnosu na njihovu zastupljenost u ukupnom članstvu. To smo uradili jer se odredbe zakona više impliciraju na njih nego na male kompanije. Zbog statističkog uzorka, važno je napomenuti da anketirane kompanije zapošljavaju cca 16,% svih zaposlenih u privredi FBiH.

Grafikon 2.

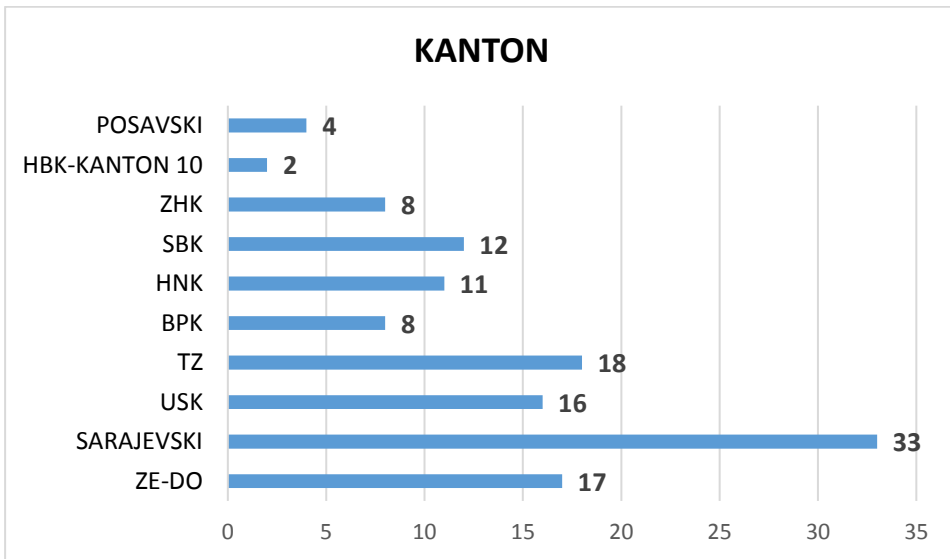
Anketirane su kompanije iz svih 10 kantona i to na način da je u statističkom uzorku predviđen proporcionalan broj kompanija u odnosu na veličinu kantona i stepen razvijenosti. Broj anketiranih kompanija uglavnom odgovara uzorku. Najviše odgovora dobili smo iz kantona koji čine više od 2/3 ekonomske snage Federacije i zapošljavaju isto toliko radnika. Zastupljenost kompanija iz ostalih kantona je uglavnom, adekvatna njihovoj zastupljenosti u našem članstvu, kao i njihovom učešću u GDP-u i broju zaposlenih.

Znači statistički uzorak, gotovo u cjelosti, odgovara i njihovom uticaju na ekonomski razvoj i broju zaposlenih u FBiH. Jedino bitno odstupanje je veća zastupljenost kompanija iz Srednje-bosanskog kantona u anketi. Kompanije iz tog kantona su i inače aktivno učestvovala u svim dosadašnjim anketama.

ZAKON O PRIVREDNIM DRUŠTVIMA

Grafikon 3.

Najviše odgovora dobili smo od kompanija iz djelatnosti: trgovine, IT, tekstila, kože i obuće, prerade metala, proizvodnje i prerade hrane, drvoprerađivačke djelatnosti, građevinarstva te saobraćaja, prometa i skladištenja.

Kompanije iz ovih djelatnosti su među najzastupljenijim u našem članstvu, a zapošljavaju i najveći broj radnika, uz djelatnost trgovine i ugostiteljstva. Zbog brojnosti tih kompanija u našem članstvu to je i bilo za očekivati.

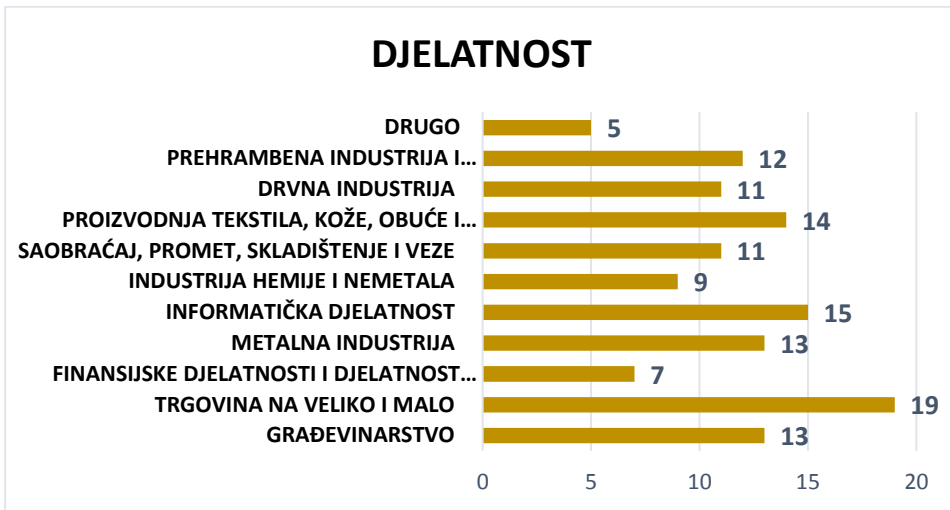
Znači imamo vrlo reprezentativne stavove realnog sektora, koji je i najviše zainteresovan za regulisanje stečaja. Bilo je za očekivati da će kompanije iz ostalih djelatnosti kao i male i mikro kompanije te javna preduzeća, pokazati manji interes za učešće u anketi.

Potpuno je prirodno da su kompanije iz tih oblasti, pokazale manji interes za učešće u anketi, jer zbog vrste posla, nemaju toliko problema u sa ovim zakonom.

ZAKON O PRIVREDNIM DRUŠTVIMA

Grafikon 4.

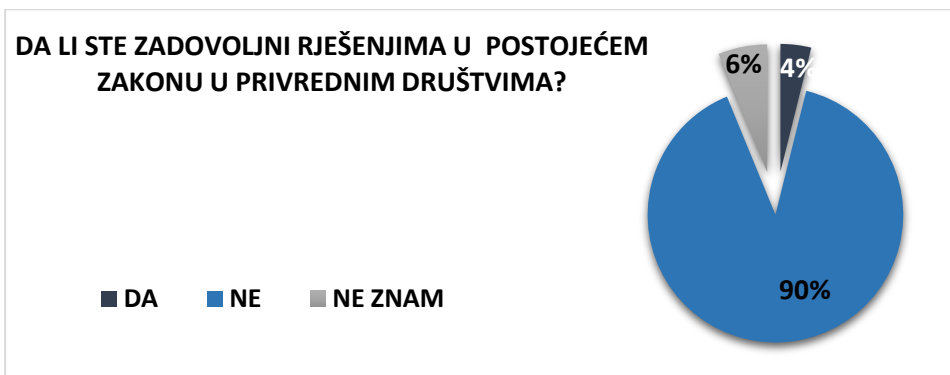

Statističkom obradom utvrđeno je da sintetički podaci dobiveni anketom mogu imati odstupanje od tačnosti (+-4%), a analitički podaci mogu odstupati do 10%. Znači radi se o visokom procentu tačnosti dobijenih podataka i rezultati ankete predstavljaju autentične stavove poslodavaca FBiH.

Relativno velika odstupanja na analitičkim nivoima nisu toliko bitna jer naša želja nije da utvrdimo stavove kompanija npr. po obliku vlasništva o nekom pitanju, ili stavove kompanija iz određenog kantona.

Na pitanje da li ste zadovoljni rješenjima iz važećeg Zakona o privrednim društvima, 95% poslodavaca je reklo da nisu. Broj poslodavaca koji su zadovoljni važećim zakonom je na nivou statističke greške.

Grafikon 5.

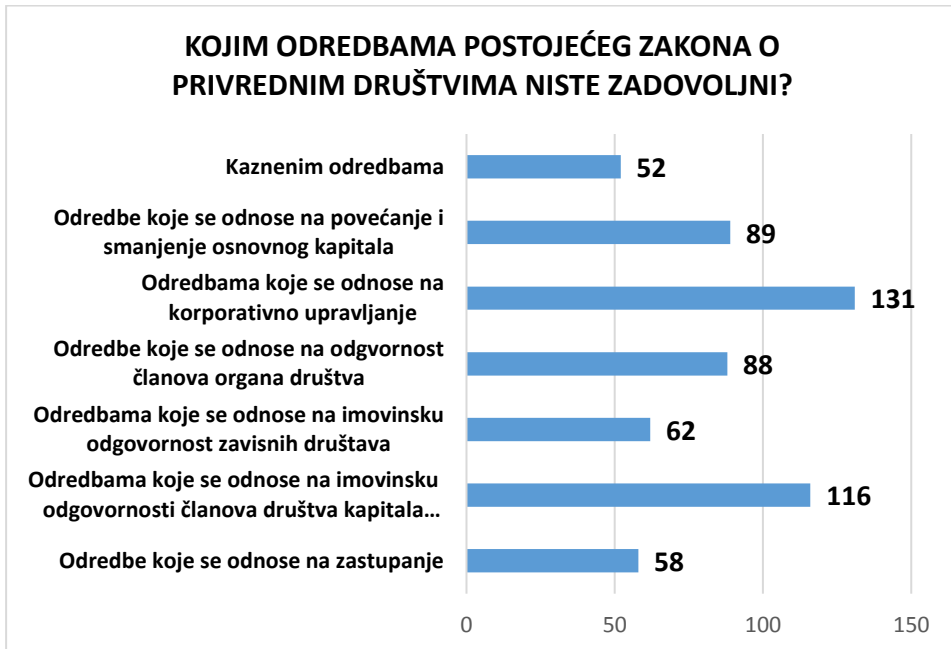

ZAKON O PRIVREDNIM DRUŠTVIMA

Anketirani poslodavci uglavnom nisu zadovoljni odredbama koje regulišu: korporativno upravljanje (njih 131), imovinsku odgovornost članova društava kapitala (njih 116), povećanje i smanjenje osnovnog kapitala (njih 89), te odgovornost članova uprave i NO (njih 88). Nešto manji broj anketiranih nije zadovoljan odredbama koje regulišu: imovinsku odgovornost zavisnih članova (njih 62), zastupanje (njih 58), te kaznene odredbe (njih 52).

Grafikon 6.

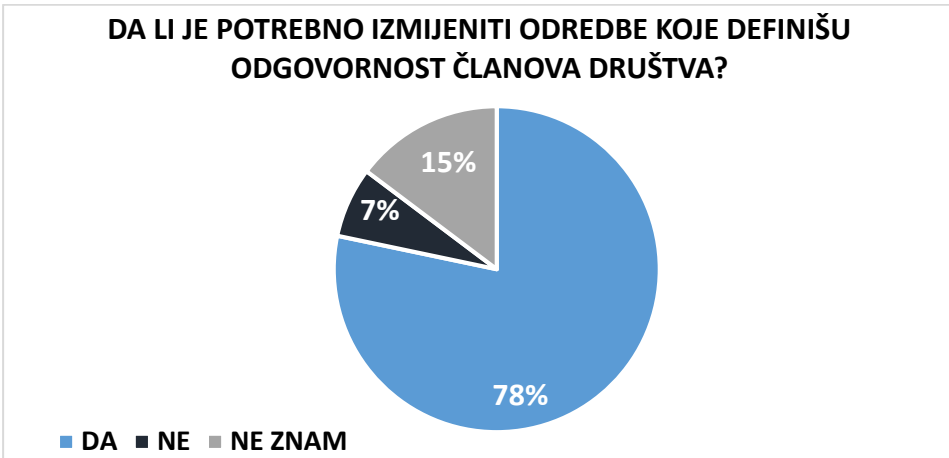
Pored ovih generalnih pitanja pokušali smo da saznamo i stavove poslodavaca po nekim konkretnim pitanjima, kao što su njihovi stavovi o osnivanju DD, statusu, izboru, i pravima organa društva, sazivanje skupštine.

Radi se o pitanjima koja se detaljnije regulišu ili bi se trebala regulisati statutom. Na ta pitanja većina anketiranih poslodavaca je dala pozitivan odgovor, odnosno opredijelili su se da se odredbe iz postojećeg zakona, koje regulišu ta pitanja trebaju izmijeniti.

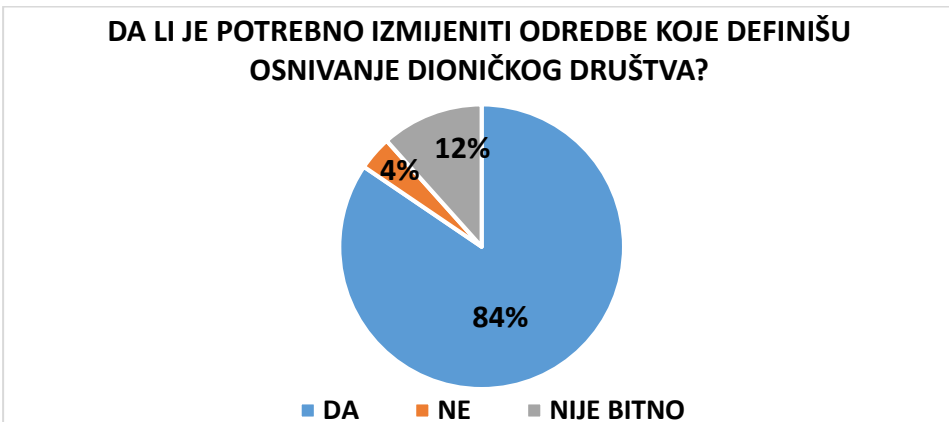

ZAKON O PRIVREDNIM DRUŠTVIMA

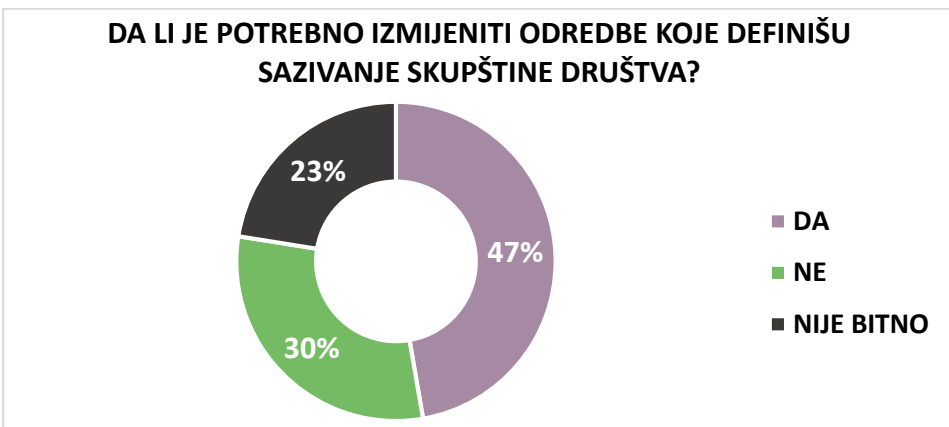
Grafikon 7.

Grafikon 8.

Grafikon 9.

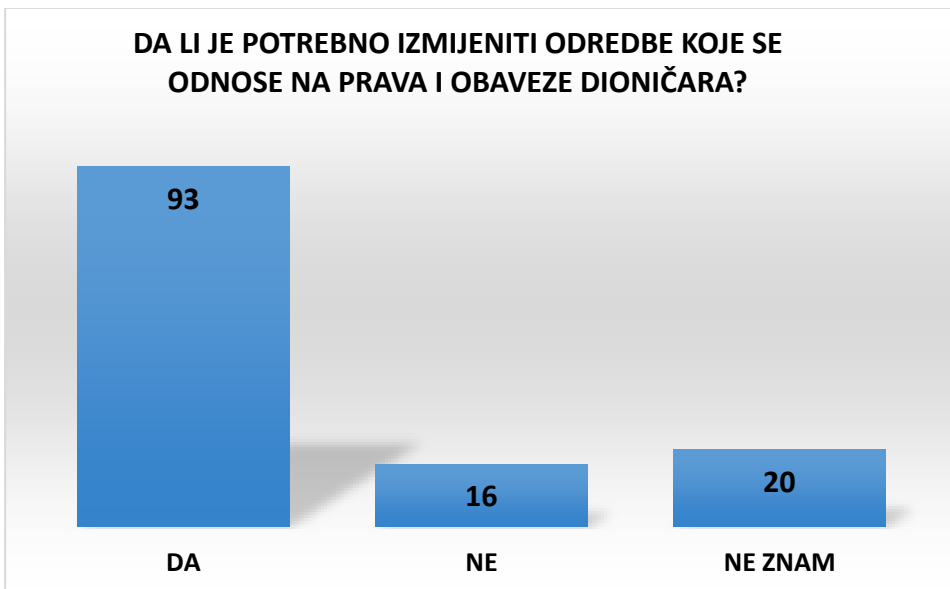
ZAKON O PRIVREDNIM DRUŠTVIMA

Anketirani poslodavci su se konkretno izjasnili i o pitanju potrebe izmjene odredaba postojećeg Zakona o privrednim društvima, koje regulišu: prijenos dionica, prava i obaveze dioničara, te povećanje i smanjenje osnovnog kapitala. Od 2/3 do 3/4 anketiranih se izjasnilo da je potrebno izmijeniti navedene odredbe.

Grafikon 10.

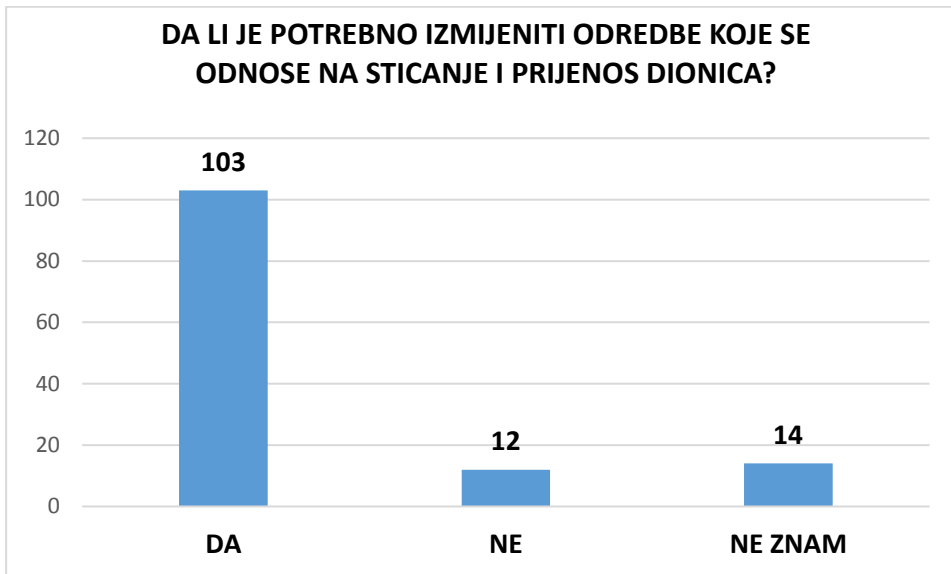
Grafikon 11.

ZAKON O PRIVREDNIM DRUŠTVIMA

Grafikon 12.

Iz ankete se može vidjeti da poslodavci, odnosno njihov najveći dio nije zadovoljan postojećim zakonom. Ne znamo šta više zabrinjava. Broj odredaba kojima nisu zadovoljni ili velika važnost elemenata odnosno dijelova zakona kojima nisu zadovoljni.

Pri tome, ne može se izvesti ni jedna analitička kategorija anketiranih poslodavaca, koja bitnije odstupa od generalnog stava poslodavaca po ovom pitanju. Gotovo istovjetne stavove imaju i mali i veliki poslodavci, bez obzira na njihovu veličinu, geografski položaj i djelatnost kojom se bave.

Afirmativni stavovi poslodavaca o postojećem zakonu dolaze od državnih ili većinski državnih kompanija, što je sasvim razumljivo, jer odredbe Zakona o privrednim društvima za njih imaju supsidijarni karakter i na njih se primjenjuju samo ako ta pitanja nisu regulisana Zakonom o javnim preduzećima.

Dodatni problem predstavlja što je navedeni zakon relativno nedavno usvojen ali bez prihvatanja prijedloga poslodavaca. Zbog toga oni imaju svakodnevne probleme u praksi. Kako se radi o sistemskom zakonu, šteta zbog neusklađenosti pojedinih važnih odredbi zakona sa potrebama aktera na koje se one odnose, razlog je neadekvatnog poslovnog ambijenta i loših uslova poslovanja.

ZAKON O PRIVREDNIM DRUŠTVIMA

ZAKON O PRIVREDNIM DRUŠTVIMA

Pripremio prof. dr. Milić Simić

ZAKON O PRIVREDNIM DRUŠTVIMA (KOMPANIJAMA)

I UVOD

Važeći zakon o kompanijama u Federaciji Bosne i Hercegovine je Zakon o privrednim društvima (ZPD) iz oktobra 2015. godine. Prvi zakon u ovoj oblasti usvojen je koncem 1995. godine (Zakon o preduzećima), a u junu 1999. godine donesen je Zakon o privrednim društvima i predstavljao je ozbiljan pokušaj usaglašavanja domaćeg prava sa EU pravom. Predstavljao je jedan u nizu tranzicijskih zakona koji su uspostavljali novi regulatorni okvir za liberalizaciju tržišta, privatizaciju, uspostavljanje tržišta kapitala, tržišnih institucija i instrumenata, isto kao i u zemljama okruženja. Od tada je evidentan kontinuitet rada na legislativnom planu pa su jedanaest (11) puta vršene novelacije toga zakona, uključujući tri ispravke. Najznačajnije i najobimnije izmjene izvršene su 2003. i 2008. godine, a odnosile su se, prvenstveno, na dionička društva. Cilj tih promjena bio je saobražavanje zakonskih rješenja sa EU direktivama, dobrim praksama korporativnog upravljanja i OECD Principima korporativnog upravljanja koji su 2004. godine preimenovani u G20/OECD Principe i potvrđeni su kao globalni standard za korporativno upravljanje. Reviziju zakona podsticao je i stand by aranžman sa MMF-om. Komparativno posmatrano, u domeni kompanijskog prava slična situacija bila je i u zemljama bližeg okruženja (Slovenija, Hrvatska, Srbija) gdje su, također, vršene višestruke izmjene i dopune zakona o pravu društava kao i zakona u Republici Srpskoj.

ZPD predstavlja opšti regulatorni okvir za forme vođenja biznisa u FBiH. Za kompanije u određenim oblastima, prvenstveno finansijskom sektoru (banke, osiguravajuća i reosiguravajuća društva, lizing društva, društva profesionalnih posrednika na tržištu vrijednosnih papira, društva za upravljanje investicionim fondovima, javna preduzeća) postoje specifična rješenja u posebnim zakonima (lex spetialis).

ZAKON O PRIVREDNIM DRUŠTVIMA

II EU DIREKTIVE O KOMPANIJAMA

Harmonizaciju kompanijskog prava (prava društava) EU primarno vrši pravnim instrumentom nazvanim „direktiva“ počev od 1968. godine (Prva direktiva 68/151/EEZ) jer ne postoje uslovi za unifikaciju, postoje različite pravne tradicije i izvori. Pošto je kompanija živi organizam i predstavlja dijalektičku kategoriju te kako se mijenjao poslovni ambijent od 2009. godine vršena je revizija nekih direktiva, a neke su iz „prve generacije“ zamijenjene (Prva, Druga, Treća, Četvrta, Sedma, Osmo, Dvanaesta). Direktive o pravu društava, o kojima pravo Federacije BiH treba da vodi računa, su ove:¹

Direktiva 2009/101/EZ odnosi se na usklađivanje zaštitnih mjera koje, radi zaštite interesa članova i trećih strana države članice zahtijevaju za društva sa ciljem izjednačavanja takvih zaštitnih mjera (izmjena I direktive 68/151/EEZ);

Direktiva 2012/30/EU o koordinaciji zaštitnih mjera koje, radi zaštite interesa članova i drugih, države članice zahtijevaju od društava u pogledu osnivanja dioničkih društava te održavanja i promjena njihovog kapitala sa ciljem ujednačavanja tih zaštitnih mjera (izmjena II direktive 77/91/EEZ);

Direktiva 2011/35/EU o spajanjima dioničkih društava (izmijenjena III direktiva 78/855/EEZ);

Direktiva 2013/34/EU o godišnjim finansijskim izvještajima, konsolidovanim finansijskim izvještajima i povezanim izvještajima za određene vrste preduzeća (izmjena direktiva (2006/43/EZ, stavljena van snage IV direktiva 78/666/EEZ i VII sedma 83/349/EEZ);

- Direktiva 2012/17/EU u pogledu uzajamnog povezivanja centralnih, trgovačkih i registara društava (izmjena direktiva 89/666/EEZ, 2005/56/EZ i 2009/101/EZ)
- Direktiva 2009/102/EZ o društvima sa ograničenom odgovornošću sa jednim članom (izmjena XII direktive 89/667/EZ);

¹ Prema, Mihret Dizdar: „Zakon o privrednim društvima FBiH - uporedni pregled s komentarima u odnosu na prethodni zakon“, Revicon, Sarajevo, 2016.

ZAKON O PRIVREDNIM DRUŠTVIMA

- Direktiva 2009/109/EZ odnosi se na zahtjeve za izvještavanje i dokumentovanje u slučaju spajanja i podjele društava (izmjene direktiva 77/91/EEZ, 78/855/EZZ, 82/891/EEZ i 2005/56/EZ);
- Direktiva 2007/63/EZ u vezi sa zahtjevom za izvještajem neovisnog stručnjaka u slučaju spajanja ili podjele dioničkih društava (izmjena direktiva 78/855/EEZ i direktive 82/891/EEZ);
- Direktiva 2007/36/EZ o izvršavanju određenih prava dioničara društava uvrštenih na berzi;
- Direktiva 2006/43/EZ o zakonskim revizijama godišnjih finansijskih izvještaja i konsolidovanih finansijskih izvještaja (izmjena IV. direktive 78/660/EEZ i VII direktive 83/349/EEZ, a VIII direktiva 84/253/EEZ stavljena van snage);
- Direktiva 2004/25/EZ o ponudama za preuzimanje društava;
- Direktiva 89/666/EEZ o zahtjevima objavljivanja podataka u vezi sa podružnicama podružnicama koje su u nekoj državi članici otvorile određene vrste društava na koje se primjenjuje pravo druge države;
- Šesta direktiva 82/891/EEZ odnosi se na podjelu dioničkih društava.

Kompanijski zakon primjenjuje i Međunarodne računovodstvene standarde.

III ZAKON O PRIVREDNIM DRUŠTVIMA (ZPD)

1. Opšte konstatacije

ZPD iz 2015. godine, koji je predmet ove analize, zadržao je isti naziv, redoslijed i sistematiku ranijeg zakona. Materija je normativno razvrstana u 6 dijelova, 19 poglavlja, 23 odjeljka i 374 člana. Kraći je od zakona zemalja u okruženju pa niz pitanja nije obrađen ili nije do kraja obrađen o čemu će biti riječi kasnije.

U toku rasprave o Nacrtu ZPD Udruženje poslodavaca FBiH dalo je primjedbe od kojih je obrađivač jedan dio ugradio. Najznačajnije primjedbe i dalje se odnose na neusklađenost ovog zakona sa Zakonom o tržištu vrijednosnih papira – ZTVP (provođenje emisije javnom ponudom, konverzije, denominacije, spajanja i podjele dionica).

ZAKON O PRIVREDNIM DRUŠTVIMA

2. Legalne forme obavljanja biznisa

ZPD predviđa i obrađuje četiri osnovne forme organizovanja društava – društvo sa neograničenom solidarnom odgovornošću (d.n.o), komanditno društvo (k.d.), dioničko društvo (d.d.) i društvo sa ograničenom odgovornošću (d.o.o.), poznate u uporednom pravu, a već 18 godina prisutne u pravnom sistemu i praksi FBiH. Zakon dozvoljava i peti oblik društva - komanditno društvo na dionice koje se može formirati transformacijom običnog (prostog) komanditnog društva. Međutim, taj oblik nije uopšte normativno razrađen, niti ga drugi propisi obrađuju (npr. Zakon o tržištu vrijednosnih papira) pa je taj oblik društva neprimjenjiv što predstavlja značajan propust. Inače, zakonska pravila o društvima personalnog tipa (d.n.o. i k.d.) normativno egzistiraju u nepromijenjenom obliku od 1999. godine. Personalni oblici društava u pos društva sa ograničenom odgovornošću. Razloga ima više, ali je najvjerojatnije zbog postojanja neograničenog poslovnog rizika članova (partnera) tih društava koji za obaveze društva lično odgovaraju neograničeno solidarno cjelokupnom imovinom.

Zakon nije vršio promjene kod društava personalnog tipa, u odnosu na ranija rješenja, iako bi trebalo normirati najmanje sljedeće: promijeniti formulu po kojoj su ulazi u društvu sa neograničenom odgovornošću jednake vrijednosti pošto je matematičku jednakost u praksi teško ostvariti; otvoriti mogućnost razvoja profesionalnog menadžmenta u društvima malog biznisa tako što se vođenje poslova može povjeriti licu koje nije član društva; kod komanditnog društva na dionice primjenjuju se dvojna pravila – na komplementare se primjenjuju pravila o običnom komanditnom društvu, a na komanditore pravila o dioničkom društvu jer ono ima dvojnu pravnu prirodu.

3. Imovinska odgovornost, obavljanje djelatnosti i zastupanje

Svaki oblik privrednog društva odgovara za svoje obaveze cjelokupnom imovinom. Društvo ne odgovara za lične obaveze svojih članova. Nije predviđeno, ali bi bilo neophodno predvidjeti: društvo ne može preuzimati hipoteku, zalogu ili bilo koji oblik garancije za ispunjenje ličnih obaveza člana društva. ZPD je prihvatio princip da član društava kapitala (d.d., d.o.o.), uključujući i komanditora (k.d.) ograničeno odgovara za obaveze društva, do visine svoga uloga. Da bi se spriječila zloupotreba ograničene imovinske

ZAKON O PRIVREDNIM DRUŠTVIMA

odgovornosti članova ZPD je usvojio princip njihove neograničene solidarne odgovornosti tj. pooštrene odgovornosti u četiri definisana slučaja, što je u skladu sa rješenjima uporednih prava.

Pitanje slobode obavljanja biznisa, djelatnosti, načelno postoji. Ipak, prisutna je naglašena uloga države kroz pozicioniranje organa uprava, a što nije jasno definisano i može imati različita tumačenja u regulatornoj i poslovnoj praksi (npr. koji organ uprave je nadležan - ministarstvo i koje ili određena agencija) u kome pravcu je UPFBiH dalo određene sugestije. ZPD je dao mogućnost da se ne samo drugim zakonom, nego i drugim aktom može predvidjeti davanje saglasnosti i dozvola za obavljanje djelatnosti. Ako toga nema uslove utvrđuju federalna ministarstva po svojoj nadležnosti, što može imati veoma komplicirano i dugotrajnije utvrđivanje nadležnosti. I dalje zakonodavac, kao i ranije, pod dozvoljenom djelatnosti društva podrazumijeva registrovanu nadležnost tj. onu koja je upisana u sudski registar. U praksi to znači da se moraju upisati (prepisati) stavke iz Odluke o klasifikaciji djelatnosti koje tehnički obuhvataju nekoliko listova formulara, što zahtijeva mnogo vremena i skupo je u kome pravcu trebalo bi izvršiti stanovite intervencije.

Zastupanje predstavlja preduzimanje radnji i pravnih poslova u ime i za račun društva, kojim se stvaraju obaveze za društvo jer svi ekonomski efekti idu u korist društva. Zakonski zastupnik društva je njena uprava. Lica ovlaštena za zastupanje upisuju se u registar društava, a to su direktor i izvršni direktori. Osnivačkim aktom ili statutom mogu biti i druga lica određena za zastupnike, uključujući zastupnike na osnovu punomoći (generalne, pojedinačne). ZPD je odredio granice zastupanja.

Zastupnici preduzimaju radnje i zaključuju poslove koji se „uobičajeno obavljaju ili nastaju uz poslove koji su mu povjereni“. To znači ako se preduzimaju radnje ili poslovi koji nemaju karakter „uobičajenih“ ili iz njih ne proizilaze, zastupnik treba da traži saglasnost nadležnog organa, a to bi trebao da bude nadzorni odbor, odnosno uprava, ako se radi o zastupniku po punomoći. Ako zastupnik prekorači ovlaštenja, ZPD predviđa odgovornost društva pod uslovom da treće lice nije znalo ili nije moglo znati za prekoračenje, da je savjesno. UPFBiH je istaklo argumente da se takva odredba ne unosi u zakon: postoji princip javnosti upisa u registar; publicitet

ZAKON O PRIVREDNIM DRUŠTVIMA

se ogleda i u objavljivanju u službenom glasilu; jedan partner može tražiti od drugog predaju izvoda iz registra i na kraju, vlasnici društava mogu doći u situaciju da se ne mogu pravno zaštititi od manipulacija ovlaštenih lica u vlastitim firmama.

U cilju očuvanja pravne sigurnosti prometa i zaštite učesnika, poslovi zaključeni izvan registrovane djelatnosti su pravno validni, osim u slučaju nesavjesnosti trećeg lica (znalo ili moralo znati da je zaključeni posao izvan djelatnosti). Polazeći od načela javnosti registra i publiciteta upisa, treće lice je u mogućnosti da utvrdi djelatnost poslovnog partnera, a time i prekoračenje registrovane djelatnosti kompanije. Zato zakonsku nepreciznost u pogledu nesavjesnosti trećeg lica treba da interpretira sudska praksa, inače, može doći do različitih tumačenja i primjene pa i primjene ultra vires teorije nepoznate u evropskom pravu.

4. Lica sa posebnim dužnostma prema društvu (fiducijari)

Principi OSCD kažu da članovi odbora i ključni izvršni rukovodioci treba da budu obavezni na informisanje: da li oni imaju direktno, indirektno ili u ime treće strane, neki materijalni interes u bilo kojoj transakciji ili stvari koja direktno utiče na kompaniju. U cilju pojačanja odgovornosti, pravne sigurnosti i smanjenja koruptivnih radnji, prvi put se u pravu FBiH određuju lica koja imaju posebne (fiducijarne) dužnosti prema društvu uvođenjem standarda dužne pažnje, dužnost prijavljivanja poslova i radnji u kojima postoji lični interes, dužnost izbjegavanja konflikta interesa te odgovornost (naknada štete) u slučaju povrede dužnosti. Polazeći od uporednih pravnih sistema, fiducijari po ZPD su:

- članovi menadžmenta (uprave), predsjednik i članovi nadzornog odbora, zastupnik, prokurista i likvidacioni upravnik;
- član društva sa ograničenom odgovornošću koji ima „značajno“ učešće u osnovnom kapitalu, a to je najmanje 20 %;
- kontrolni dioničar ili član društva, a to je lice koje ima više od 50 % glasačkih prava u skupštini na osnovu dionica ili na drugi način vrši kontrolni uticaj nad upravljanjem i vođenjem društva;
- članovi društva sa neograničenom solidarnom odgovornošću i komplementari.

ZAKON O PRIVREDNIM DRUŠTVIMA

U poslovnoj praksi i legislativi često se koriste pojmovi „značajno učešće“, „kontrolni dioničar ili član“, „strateški ulagač“, „strateški investitor“ s tim da ti pojmovi nisu precizno bili određeni tj. nisu kvantificirani. Odnosi ulagača u kompaniji tržišne ekonomije su kvantificirani jer oni predstavljaju osnovu za konstituciju upravljanja i vođenja. Naprijed propisan obim participacije ulagača u društvima kapitala determiniše investitorima, ex lege, status fiducijara što treba da pojača njihovu odgovornost, odnosno obezbijedi pravna sigurnost učesnika na tržištu. Ovdje se postavlja pitanje zašto je izjednačen pravni položaj investitora sa 20 % učešća sa onim od 50% učešća? Odgovornost članova kompanije i članova organa uprave i nadzornog odbora regulisana je i u drugim odredbama ZPD. No, čini se da odredbe o fiducijarnoj odgovornosti nisu dovoljno razrađene (npr. rokovi) i nisu u neophodnoj organskoj vezi sa ostalim odredbama što može izazvati različita tumačenja i primjenu u poslovnoj i sudskoj praksi. Te odredbe u narednom periodu treba podvrgnuti detaljnoj i sveobuhvatnoj reviziji.

5. Privredne koncentracije

Karakteristika savremenog društvenog i ekonomskog razvoja jeste nastanak i širenje privrednih koncentracija (grupa društava) kroz njihovo povezivanje na kapitalnoj, ugovornoj ili mješovitoj osnovi čije pravne forme, odnose i veze definišu zakoni o kompanijama. Holding i koncern, kao oblici povezivanja društava putem kapitala, bazirani su ZPD isključivo na principu dominacije vladajućeg društva (subordinacija).

Vladajući položaj jedno društvo stiče kada posjeduje više od 50 % participacije u osnovnom kapitalu drugog društva ili ima više od 50 % glasova u skupštini drugog, zavisnog društva. Većinsko učešće se stiče i ostvaruje neposredno ili posredno.

UPFBiH je dao jasnu primjedbu da zakonodavac nije dovoljno jasno definisao holding čija je osnovna funkcija osnivanje, finansiranje i upravljanje zavisnim društvima, kao pravno samostalnim subjektima. Grupacija posluje pod jedinstvenom „ekonomskom „ upravom što se obezbjeđuje, između ostalog, zaključenjem ugovora o jedinstvenom vođenju poslova od strane vladajućeg društva. Prema ZPD koncern kao model njemačkog prava razlikuje se od

ZAKON O PRIVREDNIM DRUŠTVIMA

holdinga po tome što vladajuće društvo obavlja i druge djelatnosti uz jedinstveno vođenje poslova grupacije koncerna.

Prvi put kompanijski zakon uvodi institut tzv. indirektne tužbe. Dioničari i članovi zavisnog društva koji predstavljaju najmanje 10 % osnovnog kapitala ili manje, ako statut dozvoljava, mogu podići tužbu protiv vladajućeg društva radi naknade štete. Pravo na tužbu za naknadu štete zakon proširuje i na povjerioce čija potraživanja su veća od 10 % osnovnog kapitala zavisnog društva. U tom segmentu odredbe zakona nisu precizne: da li se radi o pojedinačnom ili kumulativnim potraživanjima.

U postupku stečaja zavisnog društva vladajuće odgovara solidarno neograničeno, ako je stečaj prouzrokovan obvezujućim instrukcijama vladajućeg društva. Kao solidarni dužnici, pod određenim uslovima, mogu odgovarati članovi menadžmenta vladajućeg i zavisnog društva.

Poslovno udruženje, kao oblik povezivanja društava, u ZPD je definisano kao „ekonomska interesna grupacija“ vjerovatno po ugledu na oblik povezivanja poznat u EU pravu (EEIG). Bilo bi korisno da je zakon, makar u formi instruktivnih normi, predvidio osnovne elemente ugovornog povezivanja kompanija (konzorcij, franšizing, poslovna unija, pool, poslovni sistem dr.). U toku rasprave o nacrtu zakona bilo je mišljenja da se prihvati institut inkorporacije poznat u njemačkom pravu kada glavna kompanija posjedovanje preko 95,1 % dionica, ali to nije prihvaćeno.

6. Statusne promjene

Kompanija je živi organizam pa se u toku svoja postojanja mijenja u pogledu svoga pravnog oblika, kapitala, organa i njihovog personalnog sastava. Koju će statusnu promjenu društvo primijeniti zavisi prije svega od tržišnih uslova u kojima se našlo, ciljeva razvoja, finansijske situacije, odnosa između samih članova društva. ZPD reguliše već poznate statusne promjene spajanje, pripajanje, podjelu i promjenu pravnog oblika društva. Spajanjem se imovina i obaveze transferišu na novo društvo kao pravnog sljednika, bez provođenja likvidacije. Spajanje se koristi i kao jedna od formi koncentracije kapitala instaliranjem snažnijeg i konkurentnijeg poslovnog subjekta. Pripajanjem jedna kompanija apsorbuje drugu ili više njih tako što se njihova imovina i obaveze prenose, bez provođenja likvidacije. Ciljevi pripajanja mogu biti

ZAKON O PRIVREDNIM DRUŠTVIMA

veoma različiti, počev od stvaranja privredne koncentracije do izbjegavanja stečaja.

Zakon predviđa ograničenja kod otvorenog dioničkog društva: pripajanje, spajanje i podjela može se provesti pod uslovom da pravni sljednik bude otvoreno dioničko društvo. Inače, kompanija se može podijeliti prijenosom imovine i obaveza kroz formu pripajanja već postojećem društvu, jednom ili više, ili kroz formu osnivanja jednog ili više novih društava.

Promjena oblika načelno je slobodna za sve tipove društava osim društva sa neograničenom odgovornošću i otvorenog dioničkog društva. Ograničenje za prvi tip je razumljivo zbog zakonske odgovornosti članova dok za otvoreno nema razumnog razloga. Tako ZPD ograničava slobodu izbora oblika za vođenje biznisa.

7. Dioničko društvo

Dioničko/akcionarsko društvo je tipični oblik društva kapitala čija pravna anatomija omogućava koncentraciju i mobilizaciju kapitala emisijom različitih klasa dionica.

ZPD prihvata ranije (2008) izvršenu podjelu dioničkog društva na dva podtipa - otvoreno i zatvoreno. Analizom zakonskih rješenja može se konstatovati da u podtip otvorenog društva, u principu, ulaze društva koja su privatizovana u tzv. velikoj pri vatizaciji. Osnovna obilježja otvorenog dioničkog društva su:

- ima pravni status banke ili osiguravajućeg ili reosiguravajućeg društva, ne drugih finansijskih institucija na koje se primjenjuju *lex specialis*;
- visina osnovnog kapitala najmanje četiri (4) miliona KM i najmanje četrdeset (40) dioničara, što predstavlja jedan kriterij;
- dionice emitovane putem javne ponude prema ZTVP tj. dionice u „javnoj državini“ sa kojim se obavezno trguje na berzi;
- transfer dionica društvo ne može ograničiti, slobodno stoje na tržištu;
- ne može transformacijom promijeniti organizacioni oblik;

ZAKON O PRIVREDNIM DRUŠTVIMA

- provođenjem statusnih promjena (spajanje, pripajanje, podjela) ne može izgubiti odnosno promijeniti pravnu formu otvorenog dioničkog društva.

UPFBiH je postavilo pitanje koji su razlozi opredjeljivali zakonodavca da utvrdi tu visinu osnovnog kapitala i broj dioničara? Polazeći od činjenice da bi se trebalo raditi o jačim, razvijenijim firmama Udruženje je predložilo da otvoreno dioničko društvo ima osnovni kapital od najmanje deset (10) miliona KM i više od sto (100) dioničara. Ako zatvoreno društvo ima visinu predviđenog osnovnog kapitala (npr. pet (5) miliona, a nema propisani broj dioničara (npr. trideset (30)) i obratno tada ono ne ispunjava uslove da bude otvoreno. Odredba ZPD je nedovoljno precizna kada kaže da zatvoreno društvo „postaje otvoreno“ kada ispuni uslove što bi slijedilo da te promjene slijede automatski a upis promjene u registar suda ima deklaratoran karakter.

U pogledu povećanja osnovnog kapitala dioničkog društva može se konstatovati:

- skupština donosi odluku 2/3 većinom zastupljenih dionica sa pravom glasa po svakoj klasi dionica, uključujući i prioritete;
- za iznos investicionih ulaganja može se povećati osnovni kapital saglasno ZPD i ZTVP kada kupac ispuni sve obaveze po ugovoru što predstavlja redovan postupak a riječ „izuzetno“ unosi nesporazum;
- odluku može donijeti i nadzorni odbor emisijom novih dionica, iz fonda rezervi, emisijom dionica za zaposlene;
- novinu predstavlja rješenje po kome povećanje osnovnog kapitala se može vršiti konverzijom potraživanja povjerilaca u osnovni kapital saglasno Zakonu o finansijskoj konsolidaciji FBiH što je veoma sporno jer su rokovi predviđeni tim zakonom istekli;
- izričito je predviđeno da se plaćanje kupovine dionica ne može vršiti prebijanjem potraživanja sa društvom, ali nije predviđeno da se plaćanje ne može vršiti putem cesije, asignacije, izdavanjem mjenica u korist društva ili u postupku privatizacije iz tekućeg poslovanja, ako ugovor o privatizaciji nije u cijelosti izvršen.

Prema stanovištu pravne teorije funkcija osnovnog kapitala u kompanijama kapitalnog tipa jeste uređenje unutrašnjih odnosa između članova na bazi

ZAKON O PRIVREDNIM DRUŠTVIMA

kvantifikacije njihovih udjela. Zakonski minimum osnovnog kapitala u ZPD je relativno nizak 50,000,00 KM za dioničko društvo što je približno rješenju Direktive 2012/30/EU (25.000,00 EUR), a kod društva sa ograničenom odgovornošću 1.000,00 KM. Nominalna vrijednost dionice, kao reprezentanta udjela, ne može biti manja od 1,00 KM, a Direktiva EU ne određuje najnižu nominalnu vrijednost. Povećanje osnovnog kapitala vrši se emisijom dionica u skladu sa Zakonom o tržištu vrijednosnih papira. Procedure o povećanju i smanjenju osnovnog kapitala ostale su, u suštini, nepromijenjene. Ekonomski i pravni okvir za određivanje iznosa dobiti za isplatu dividendi određen je Direktivom 2012/30/EU. ZPD ne sadrži redosljed podjele i isplate dobiti a neka uporedna prava imaju za to rješenja.

Direktiva EU sadrži rješenja vezana za sticanje vlastitih dionica što čini i ZPD, u nešto kraćem obimu. Dva ključna pitanja ZPD nije precizno riješio pa je stvoren prostor za različita tumačenja:

- da li društvo po osnovu vlastitih dionica može ostvariti prava sadržanim u tim dionicama (učestće u upravljanju i podjeli dobiti) bez obzira na način njihovog sticanja – direktno ili indirektno. Striktnim tumačenjem u ostvarivanju tih prava, samo su isključene dionice koje su stečene indirektnim putem, posredstvom drugog lica i
- šta pravno znači pojam „opoziv“ vlastitih dionica koji ZPD koristi dok pod Zakonski akt Pravilnik o načinu sticanja i prometa vlastitih dionica koristi pojam „suspenzija“ tih dionica a ti pojmovi nisu sinonimi.

8. Korporativno upravljanje u dioničkom društvu

U institucionalnom pogledu dioničko društvo se definiše kao sistem organa koji vode i kontrolišu društvo a u širem smislu upravljanje obuhvata sistem odnosa uspostavljenih pravnim propisima i dobrom korporativnom praksom između dioničara i kompanije, dioničara i organa društva te odnosa između samih organa u ostvarivanju ciljeva. Odnosi koji su kreirani ZPD temelje se na ovim načelima:

- a) načelo jednakog tretmana dioničara – jednak položaj svih dioničara pod jednakim uslovima;

ZAKON O PRIVREDNIM DRUŠTVIMA

- b) načelo zaštite manjine (minoriteta) – preventivna prava preduzeta prema organima društva i prava eksterne i sudske kontrole;
- c) načelo dvostepene (dvoslojne, dvodome) strukture organa za razliku od jednostepene, jednoslojne ili mješovite strukture koja postoji u nekim zemljama;
- d) načelo statusne hijerarhije i funkcionalne samostalnosti organa;
- e) načelo nespojivosti članstva u izabranim i imenovanim organima;
- f) načelo zabrane konkurencije društvu („nekonkurentsko pravilo“);
- g) načelo o nekonfliktnosti interesa („nekonfliktno pravilo“).

Pravila ZPD o korporativnom upravljanju, u osnovi, slijede OSCD Principe. Ipak, postoje neka problematična rješenja kao što su ova: za državna preduzeća su predviđena posebna pravila koja isključuju primjenu opštih pravila (izuzetci), što je suprotno OECD Smjernicama (2005) za korporativno upravljanje državnim preduzećima; u društvima kapitala skupština odlučuje o izuzimanju stalnih sredstava u privrednom društvu čime se dovodi u pitanje pravna kategorija jedinstva imovine; nejasne su odredbe o ulozi uprave i nadzornog odbora kod predlaganja skupštini donošenje odluke o velikim transakcijama; ovlaštenja odbora za reviziju su znatno šira od standarda Direktive 2006/43/EZ jer prema ZPD on kontroliše funkcionisanje organa društva. U statutu, kao osnovnom aktu društva, nije predviđeno da reguliše: status, prava i obaveze članove nadzornog odbora i uprave; razloge za smjenu predsjednika i članova nadzornog odbora prije isteka mandata kao i razloge za smjenu članova uprave te osnovna pravila za utvrđivanje naknade štete predsjednika, članova uprave i nadzornog odbora u slučaju kada su smijenjeni prije isteka mandata; ovlaštenja skupštine društva u odnosu na izvještaj vanjskog revizora koji je nezavisna i samostalna institucija; problematična je odredba po kojoj prijedlog skupštini za donošenje odluke o velikim transakcijama (preko 33%) daju uprava i nadzorni odbor koji su stavljeni u istu ravan. Zakon je dao veliko ovlaštenje članu odbora za reviziju jer može zahtijevati sazivanje sjednice skupštine. Sasvim je dovoljno da član ima ovlaštenje da inicira sazivanje skupštine a odluku donosi odbor.

9. Društvo sa ograničenom odgovornošću

U uporednim pravnim sistemima društvo sa ograničenom odgovornošću je pogodan organizacioni oblik za srednje razvijen biznis, inače, predstavlja jednu

ZAKON O PRIVREDNIM DRUŠTVIMA

od formi društva kapitala. Na njega se supsidijarno primjenjuju pravila o dioničkom društvu, ako ne postoje posebna ZPD predviđena pravila. U FBiH ovaj tip društva je atraktivan i on obuhvata oko 78 % svih registrovanih društava. Osnovna obilježja su ova:

- ima statut kao i dioničko društvo;
- za društva opšteg tipa najmanji iznos osnovnog kapitala je 1.000,00 KM, a najmanji ulog ne može biti manji od 100,00 KM;
- svaki član može imati samo jedan udio;
- uprava društva vodi knjigu udjela;
- udjeli su, načeno, transferabilni uz poštivanje prava prvenstva članova;
- društvo ima skupštinu u kojoj je osnovni kapital predstavljen sa 100 glasova;
- fleksibilnost odlučivanja u skupštini bez sazivanja, ako je to predviđeno ugovorom ili statutom;
- širok je krug sazivača – uprava, član uprave, nadzorni odbor, član nadzornog odbora, član ili grupa članova koji participiraju sa 1/10 u osnovnom kapitalu;
- obavezno je postojanje uprave;
- nadzorni odbor je obavezan u društvima koja imaju osnovni kapital u iznosu većem od milion KM i najmanje dva člana, a UPFBiH smatra da drugi uslov nije potreban.
- U ovom tipu društva, za razliku od dioničkog, više su zastupljena pravila autonomnog korporativnog prava (statut i osnivački ugovor).
- I na kraju, ZPD propisuje visoke novčane kazne (500,00 – 200.000,00 KM), jednako za sve tipove društava, u slučaju preduzimanja/napreduzimanja neke od propisanih radnji (35 slučajeva). U modernim pravnim sistemima i za zakonodavca vrijedi princip o „nepretjerivanju“ u regulaciji pa bi se ZPD trebao pridržavati tog standarda.

ZAKON O PRIVREDNIM DRUŠTVIMA

Analiza Zakona o privrednim društvima pokazuje da su njegova rješenja usaglašena sa EU pravom. Posebno je značajno da je kreiran okvir za primjenu novih standarda korporativnog upravljanja i njihovo praćenje a što dovodi do smanjenja opterećenja privrednim subjektima.

Generalno, Prijedlog izmjena i dopuna Zakona sadrži prijedlog rješenja koja su usmjerena na:

- stvaranje boljeg poslovnog ambijenta,
- otklanjanje barijera u poslovanju,
- jačanje pravne sigurnosti i discipline učesnika na tržištu i
- usaglašavanje sa Direktivama EU (I. Direktiva 68/151/CEE; II. Direktiva 77/91/EEC; III Direktiva 78/855/EEC i VI. Direktiva 82/891/EEC).

Važno je istaći da potreba za postizanjem konciznog, sadržajnog i nadasve praktičnog zakonskog rješenja u ovoj oblasti predstavlja korak ka ispunjenju ciljeva u otklanjanju pravnih i drugih prepreka za investiciona ulaganja u Federaciji, a koja Federaciji treba da donesu značajna novčana sredstva kao i nova radna mjesta, odnosno, donošenje ovakvog zakona predstavlja korak naprijed u realizaciji zadatih ciljeva kojima se postiže ekonomski i finansijski napredak.

ZAKON O PRIVREDNIM DRUŠTVIMA

ZAKON O PRIVREDNIM DRUŠTVIMA

PRIJEDLOG UPFBIH ZAKON O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O PRIVREDNIM DRUŠTVIMA

Član 1.

U Zakonu o privrednim društvima (“Službene novine Federacije BiH”, broj 81/15) u članu 5. u stavu 1. iza riječi „komplementar u komanditnom društvu,“ dodaju se nove riječi „i komanditnom društvu na dionice“ ostali dio teksta nepromijenjen.

U stavu 2. iza riječi „Dioničar u dioničkom društvu“ dodaju se riječi koje glase „dioničar u komanditnom društvu na dionice“, a umjesto riječi „ne odgovara za obaveze društva, osim kada“ zamjenjuju se sa riječima „odgovaraju za obaveze društva, neograničeno solidarno, cjelokupnom svojom imovinom ukoliko:“ a ostali dio teksta ostaje nepromijenjen.

Član 2.

U članu 8. riječi: „koje je svojim položajem ili na drugi način ovlašteno za zastupanje i predstavljanje društva,“ se zamjenjuju riječima „ovlašteno za zastupanje društva“ a dalji tekst se nastavlja.

Član 3.

U članu 12. dodaje se novi stav 3. koji glasi:

“(3) Firma komanditnog društva na dionice mora sadržavati prezime najmanje jednog komplementara i oznaku “k.d.d.”.

Dosadašnji stavovi 3. 4. i 5. postaju stavovi 4., 5. i 6.

Iza stav 5. koji postaje stav 6. dodaje se novi stav 7. koji glasi:

„(7) Firma sadrži sjedište društva“.

Član 4.

U članu 14 u stavu 1. riječi: „i sjedište društva“ brišu se.

ZAKON O PRIVREDNIM DRUŠTVIMA

Član 5.

U članu 21. u tački d) riječi „drži račun“ zamjenjuje se sa riječima „ima otvoren račun“.

Član 6.

U članu 25. stav 2. briše se.

Član 7.

U članu 26. stav 5. se briše.

Član 8.

U članu 31. dodaje se novi stav 1. i 2. koji glase:

„ (1) Prokuru daje i opoziva direktor društva uz prethodnu saglasnost nadzornog odbora.

(2)Odnos prokuriste prema direktoru i članovima uprave utvrđuje se Statutom.“

Dosadašnji stavovi 1-3. postaju stavovi 3-5.

Član 9.

U članu 32. stav 1. tačka d. mijenja se i glasi:

„Direktor i izvršni direktori, predsjednik i članovi nadzornog odbora, zastupnici i prokuristi društva“.

Član 10.

U članu 35. dodaje se novi stav 2. i 3. koji glase:

„(2) Ako su stečeni uslovi iz stava 1. ovog člana, tužbu u ime i za račun društva može podnijeti član društva čiji je vlasnički udio najmanje 5%.

ZAKON O PRIVREDNIM DRUŠTVIMA

(3) Tužba se podnosi u roku od tri mjeseca od saznanja za prekršaj, a najkasnije godinu dana od učinjenog prekršaja pravila iz stava 1 ovog člana“.

Dosadašnji stav 2. postaje stav 4. u kojem se iza riječi „društva“ briše zarez i dodaju riječi „Skupština i Nadzorni odbor“ i stavlja tačka a ostali dio teksta se briše.

Član 11.

U članu 37. iza riječi „Društvo“ dodaju se nove riječi koje glase „ili član društva čiji je vlasnički udio najmanje 5% u ime i za račun društva“ a ostali tekst je nepromijenjen.

U istom članu dodaje se novi stav 2., koji glasi:

„Rokovi za podnošenje tužbe su isti kao u članu 35. stav 3.“

Dosadašnji stav 2. se briše.

Član 12.

U članu 44. u stavu 7. iza riječi „utvrđenog“ dodaju se riječi „posebnim zakonima“ stavlja se tačka, a ostali dio teksta se briše.

Član 13.

U članu 46. stavu 2. poslije riječi „procjene“ dodaju se riječi „ovlaštenog lica ili institucije i“, a dalji tekst je nepromijenjen.

Član 14.

U članu 53. dodaje se novi stav 2. koji glasi:

„Odnosi između društava uređuju se srazmjerno nominalnom iznosu učešća jednog društva u ukupnom osnovnom kapitalu drugog društva“.

Član 15.

Iza člana 57. „Zajedničke odredbe za povezana društva“ dodaje se novi član 57 a) koji glasi:

ZAKON O PRIVREDNIM DRUŠTVIMA

(1) Vladajuće društvo može zavisnom društvu davati obvezujuća uputstva, naloge i odluke.

(2) Vladajuće društvo odgovara neograničeno solidarno za obaveze koje je zavisno društvo preuzelo postupajući po obvezujućim uputstvima, nalogima i odlukama“.

Član 16.

U članu 58. stav 7. se mijenja i glasi:

„Za obaveze preuzete u pravnom prometu poslovno udruženje odgovara cjelokupnom svojom imovinom, a za obaveze koje prelaze njegovu imovinu odgovaraju svi članovi neograničeno i solidarno“.

Član 17.

U članu 64. stavu 3. poslije riječi „pravni sljednici, „ dodaje se riječ “neograničeno“ a dalji tekst ostaje nepromijenjen.

Član 18.

U članu 76. briše se tačka i dodaju riječi „cjelokupnom svojom imovinom“.

Član 19.

U članu 79. stavu 2. na kraju umjesto tačke stavlja se zarez i tekst “kao i vrijednost uloga koji mora biti u novcu“.

U stavu 3. umjesto tačke stavlja se zarez i dodaju riječi: „ako ugovorom nije drugačije određeno“.

Član 20.

U članu 85. dodaje su novi, kao prvi stav, koji glasi:

„Članovi društva vođenje poslova mogu povjeriti licu koje nije član društva“.

Dosadašnji stavovi 1., 2., 3 i 4. postaju stavovi 2., 3., 4. i 5.

Član 21.

ZAKON O PRIVREDNIM DRUŠTVIMA

U članu 94. stavu 3. iza tačke dodaje se nova rečenica koja glasi:

„Na komplementare se primjenjuju pravila o komanditnom društvu, a na komanditore/dioničare pravila o dioničkom društvu“.

Član 22.

Član 105. se mijenja i glasi:

„Dioničko društvo je društvo čiji je osnovni kapital podijeljen na dionice.

Dioničko društvo može biti otvoreno ili zatvoreno.

Otvoreno dioničko društvo je ono društvo:

- 1) čije dionice su emitovane putem javne ponude u skladu sa zakonom o tržištu vrijednosnih papira
- 2) koje ima status banke ili dioničkog društva za osiguranje i reosiguranje.

Otvoreno dioničko društvo ne može ograničiti prijenos dionica trećim licima.

Zatvoreno dioničko društvo postaje otvoreno kada ispuni uslov iz stava 3. tačka 1. ovog člana.

Član 23.

Član 106. se mijenja i sada glasi:

„Dioničko društvo ne odgovara za obaveze dioničara niti može preuzimati mjeničnu obavezu, jemstvo, davati hipoteku ili zalogu, niti na bilo koji način preuzimati bilo koji teret za obaveze dioničara“

Član 24.

U članu 121. u stavu 1. tačka j. iza riječi „ razrješenja“ dodaju se riječi „status, prava, obaveze“ ostali dio teksta se nastavlja.

U istom članu u stavu 1. iza alineje j. dodaju se nove alineje koje glase:

„k) razloge za smjenu predsjednika i članova nadzornog odbora prije isteka mandata“

„l) razloge za smjenu članova uprave prije isteka mandata“

„m) međusobna prava i slučajevima iz člana 247. stav 2. i stav 5. alineja 1.“

Sadašnje alineje k, l, m i n, postaju alineje n, o, p i r.

Član 25.

ZAKON O PRIVREDNIM DRUŠTVIMA

U članu 128. stav 2. mijenja se i glasi:

„Razlika cijene dionice prilikom emisije i one po kojoj se prodaje iznad nominalne vrijednosti čini dioničku premiju“.

Član 26.

U članu 129. stav 2. mijenja se i glasi:

„Za iznos investicionih ulaganja po zaključenom kupoprodajnom ugovoru u postupku privatizacije, nakon što kupac izvrši ugovorom preuzete imovinske obaveze, ali ne iz tekućeg poslovanja privatizovanog društva, može se zahtijevati povećanje osnovnog kapitala društva, o čemu odluku donosi skupština“.

Član 27.

U članu 131. dodaje se novi stav 2. koji glasi:

„(2) Odluka o povećanju osnovnog kapitala sadrži i druge elemente koji su zakonom predviđeni za emisiju dionica javnom ponudom, emisiju zatvorenom ponudom ili se radi o posebnoj emisiji dionica“.

Član 28.

U članu 133. u stavu 3. briše se tačka stavlja zarez i dodaju nove riječi „cesijom, asignacijom ili izdavanjem mjenice u korist društva“.

Član 29.

U članu 180. u stavu 2. iza riječi “formira se iz” dodaju se riječi “dioničke premije” stavlja zarez i ostali dio teksta se nastavlja.

Član 30.

U članu 186. stav 2. se mijenja i glasi:

„Dionice otvorenog dioničkog društva su neograničeno prenosive, a zatvorenog mogu biti ograničene u slučajevima predviđenim statutom u skladu sa zakonom“.

ZAKON O PRIVREDNIM DRUŠTVIMA

Član 31.

U članu 189. u stavu 2 riječ „običnu“ se briše.

Član 32.

U članu 199. stav 1. mijenja se i glasi:

„Dioničar ima pravo prodati ili po drugom osnovu svoje dionice prenijeti drugom licu, kao i zasnivanje prava trećih lica na dionicama u skladu sa Zakonom o tržištu vrijednosnih papira“.

Član 33.

U članu 204. u stavu 1. tačka b. na kraju se stavlja zarez i dodaju riječi:

„uključuju bilanse povezanih društava i konsolidovani bilans“.

Član 34.

U članu 207. stav 1. poslije riječi „nakon“ dodaju se riječi „sačinjavanja plana reorganizacije u stečaju“ stavlja se zarez i ostali dio teksta se nastavlja.

U istom članu u stavu 3. poslije riječi „vrijednost“ dodaje se nova riječ „svih“ ostali dio teksta ostaje nepromijenjen.

Član 35.

U članu 213. u stavu 2. iza broja „10 %“ dodaje se riječ „nominalne“ a dalji teksta ostaje nepromijenjen.

Član 36.

U članu 217. stavu 2. riječi „opoziv“ zamjenjuje se sa riječju „suspenzija“ a dalji tekst ostaje nepromijenjen.

Član 37.

U članu 219. poslije riječi „dionica“ stavlja se zarez i dodaju riječi „a nakon isteka roka suspenzije kada dionice nisu prodane“ ostali tekst je nepromijenjen.

ZAKON O PRIVREDNIM DRUŠTVIMA

Član 38.

U članu 220. dodaje se novim stav 2. koji glasi:

„Pravilo iz stava 1. ovog člana jednako važi i za vlastite dionice koje dioničko društvo stekne direktno“.

Član 39.

U članu 228 na kraju stava 4. umjesto tačke stavlja se zarez i dodaje sljedeći tekst: „osim ako su na skupštini društva prisutna manje od tri dioničara ili punomoćnika dioničara koji zastupaju broj dionica sa pravom glasa potreban za donošenja odluka skupštine društva, kada je predsjednik skupštine ujedno i ovjerivač zapisnika.“

Član 40.

U članu 232. stavu 1. tačka c. riječi „član odbora za reviziju“ zamjenjuju se riječima „odbor za reviziju“, dalji tekst ostaje nepromijenjen.

Član 41.

U članu 234. stav 1. na kraju tačke b. briše se tačka zarez, stavlja zarez i dopisuju riječi „uključujući emisiju vrijednosnih papira radi konverzije, spajanja, podjele i denominacije“.

U istom članu tačka d. mijenja se i glasi:

„d) usvajanju godišnjeg izvještaja društva, koji uključuje finansijski izvještaj i izvještaj nadzornog odbora i odbora za reviziju, te razmatra izvještaj vanjskog revizora i bilanse povezanih društava“.

Tačka r. se briše.

Dosadašnja tačka s. postaje tačka r.

Član 42.

U članu 235. u stavu 1. briše se tačka, stavlja zarez i dodaju riječi “te bilanse povezanih društava i konsolidovani bilans“.

ZAKON O PRIVREDNIM DRUŠTVIMA

Član 43.

Član 245. stav 1. tačka b. mijenja se i glasi:

„u zapisnik nisu uneseni bitni elementi odluke“

Član 44.

U članu 247. stav 5. tačka b. Mijenja se i glasi:

„b) kad nadzorni odbor, predsjednik ili njegov član izgubi povjerenje dioničara ili svojim djelovanjem naruši ugled dioničkog društva“

U istom članu dodaje se 6., 7. i 8 stav koji glase:

„(6) Kada je predsjednik ili član nadzornog odbora razriješen u toku trajanja mandata, licu koje je imenovano umjesto razriješenog mandat traje do isteka mandata nadzornog odbora.

(7) U društvima sa učešćem državnog kapitala pravna situacija iz prethodnog stava reguliše se aktom nadležnog državnog organa.

(8) Ako se u odgovarajućem postupku utvrdi da nisu postojali uslovi za razrješenje predsjednika ili člana nadzornog odbora oni imaju pravo na naknadu koju bi primali do isteka mandata“.

Dosadašnji stav 6. se briše a stav 7 postaje stav 9.

Član 45.

Član 260. se briše.

Član 46.

U članu 263. stavu 3. poslije riječi „ uprave“ dodaju se riječi „i odnosima između direktora i izvršnih direktora“ a ostali tekst ostaje.

Član 47.

ZAKON O PRIVREDNIM DRUŠTVIMA

U članu 265. iza riječi “Stav (5)” stavlja se zarez i dodaju riječi “ (6), (7) i (8) i ostali dio teksta se nastavlja.

Član 48.

U članu 274. riječi „član odbora za reviziju“ se zamjenjuju riječima „ odbor za reviziju“ a dalji dio teksta se ne mijenja.

Član 49.

U članu 340. stav 2. se briše.

Član 50.

U članu 367. u stavu 1. riječi i brojevi „od 500,00 KM do 200.000,00 KM“ zamjenjuju se riječima i brojevima „od 500,00 KM do 15.000,00 KM“.

U istom članu iza stava 1. dodaje se stav 2. koji glasi:

„Novčanom kaznom u iznosu od 15.000, 000 KM do 20.000,00 KM kaznit će se društvo za ponovljeni prekršaj iz stava 1. alineja 1.do 35. ovog člana.“

U istom članu iza stava 2. dodaje se stav 3. koji glasi:

„Novčanom kaznom u iznosu od 20.000,000 do 50.000,000 KM kaznit će se društvo za svaki naredni ponovljeni prekršaj iz stava 1. ovog člana alineja od 1 do 35. ovog člana.

Član 51.

U članu 368. u stavu 1. riječi „od 50,00 KM do 20.000,00 KM“ zamijenjuju se riječima „od 50.00 do 5.000,000“.

Iza stava 1. dodaje se stav 2. koji glasi:

Za ponovljeni prekršaj iz člana 367. ovog zakona odgovorno lice u društvu kaznit će se novčanom kaznom u iznosu od 5.000,00 KM do 15.000,00 KM.

Član 52.

Iza člana 371. dodaje se novi član 372. koji glasi:

ZAKON O PRIVREDNIM DRUŠTVIMA

„Novčanom kaznom u iznosu od 500,00 KM do 5.000,00 KM kaznit će se odgovorna lica u nadležnim organima za nadzor, provedbu i primjenu ovog Zakona, ukoliko:

- a) pravilno ne obavlja primjenu, kontrolu i provedbu ovog zakona i drugih podzakonskih akata;
- b) ne poduzme mjere kada je očito da je to morao obaviti
- c) pri obavljanju svog nadzora prekorači ili zloupotrebi svoje ovlasti, namjerno ili iz grube nepažnje;
- d) namjerno ili iz grube nepažnje ne poštuje propisane rokove
- e) namjerno ili iz grube nepažnje, neposrednim, nestručnim ili nezakonitim radom u obavljanju svog nadzora nanese veću materijalnu štetu subjektu nadzora ili drugoj osobi“.

Član 53.

(Stupanje na snagu)

Ovaj zakon stupa na snagu narednog dana od dana objavljivanja u „Službenim novinama Federacije BiH“.

ZAKON O PRIVREDNIM DRUŠTVIMA

ZAKON O PRIVREDNIM DRUŠTVIMA

OBRAZLOŽENJE

UZ PRIJEDLOG ZAKONA O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O PRIVREDNIM DRUŠTVIMA

I – USTAVNI OSNOV

Ustavni osnov za donošenje ovog zakona sadržan je u odredbi člana III. 1. tačka b.), koja je izmjenjena amandmanima VIII, LXXXIX i CVI i članu IV. A. 20. (1) d) Ustava Federacije Bosne i Hercegovine prema kojoj je u isključivoj nadležnosti Federacije Bosne i Hercegovine utvrđivanje ekonomske politike, a Parlament Federacije Bosne i Hercegovine, uz ostala ovlaštenja predviđena Ustavom Federacije Bosne i Hercegovine, odgovoran je za donošenje zakona o vršenju dužnosti federalne vlasti.

II – RAZLOZI ZA DONOŠENJE ZAKONA

Zakon o privrednim društvima („Službene novine Federacije BiH“, broj 81/15) usvojen je kao strateški prioritet u svrhu jačanja privrednog razvoja, domaćeg tržišta i uklanjanju administrativnih barijera u poslovanju. Usvajanjem ovog zakona poduzete su snažne mjere na smanjenju opterećenja privrednim subjektima, te je kreiran okvir za primjenu novih standarda korporativnog upravljanja i njihovo praćenje.

Udruženje poslodavca FBiH je ranije dostavilo Amandmane na Nacrt Zakona o privrednim društvima (ZPD) koje su bile opravdane od strane izvršne i zakonodavne Vlasti ali obzirom da je Zakon bilo potrebno hitno donijeti naše primjedbe nisu ugrađene u Zakon. S tim u vezi, Udruženje poslodavaca u FBiH je pripremiло Prijedlog izmjena i dopuna Zakona a sve u cilju poboljšanja poslovnog ambijenta i uklanjanja barijera u poslovanju. Generalno, Prijedlog izmjena i dopuna Zakona sadrži prijedlog rješenja koja su usmjerena na stvaranje boljeg poslovnog ambijenta, otklanjanje barijera u poslovanju, jačanje pravne sigurnosti i discipline učesnika na tržištu i usaglašavanje sa Direktivama EU (I. Direktiva 68/151/CEE; II. Direktiva 77/91/EEC; III Direktiva 78/855/EEC i VI. Direktiva 82/891/EEC).

ZAKON O PRIVREDNIM DRUŠTVIMA

Izmjene se odnose na:

- Pojačanje imovinske odgovornosti članova društva kapitala (d.d., d.o.o., k.d.d.) za obaveze kompanije na tržištu, te preciziranje zakonskih rješenja o firmi/imenu, sjedištu, zastupanju i prokuri;
- Proširenje liste lica koja imaju posebne dužnosti prema društvu i instituisanje prava člana/ova društva sa učešćem najmanje 5% da podnesu tužbu protiv tih lica, u ime i za račun društva (indirektna tužba). Isto rješenje se predlaže i u slučaju prekršaja pravila o sukobu interesa;
- Imovinsku odgovornost: vladajućeg za obaveze zavisnog društva; članova poslovnog udruženja; odgovornost pravnih sljednika za obaveze prednika kod podjele društva; članova društva personalnog tipa;
- Dioničko društvo (d.d.): jasnije definisanje otvorenog društva; zabranu preuzimanja garancija za obaveze člana društva; statutarno regulisanje statusa, prava i obaveza predsjednika i članova nadzornog odbora i uprave u slučaju razrješenja;
- Elemente finansijske strukture d.d.: povećanje osnovnog kapitala, dioničku premiju Fond rezervi; isključeni načini plaćanja dionica; pravima trećih lica na dionicama; pravima prioriternih dioničara; vlastite dionice (sticanje, isključenje prava); uvid u bilanse povezanih lica i konsolidovani bilans;
- Skupštinu d.d. saziva je odbor za reviziju, a ne član; razmatra izvještaj vanjskog revizora i bilanse povezanih lica; uvid dioničara u te dokumente; razlozi ništavosti odluke skupštine; statutarno uređivanje pitanje vezanih za upravljanje i vođenje društva;
- Kaznene odredbe i državni nadzor: predlaže se smanjenje visine prekršajne kazne uz njeno povećanje, ako se prekršaj ponovi (recidiv), kao i sankcije za nadležni državni organ koji profesionalno ne vrši svoju dužnost.

III – OBRAZLOŽENJE PREDLOŽENIH PRAVNIH RJEŠENJA

Član 1. - Predložena izmjena člana 6. ima za cilj da se vlasnici kapitala destimulišu da zloupotrebljavaju svoja privredna društva u cilju pribavljanja imovinske koristi i prevare povjerilaca ili suvlasnika, čega smo u zadnje vrijeme svjedoci. Ista osoba osnuje pravno lice koje ne plaća svoje obaveze. Nakon toga isto lice osniva drugo pravno lice koje nastavlja sa prevarama i tako u nedogled. Također smo bili svjedoci da isti osnivač osnuje dva privredna društva, od kojih na jedno registruje imovinu, a drugo pravno lice stupa u pravni promet. Pravno lice koje stupa u pravni promet ne izmiruje svoje obaveze a prvo pravno lice isisava dobit kroz ugovore između ta dva lica. (Primjer TUŠ-a).

U čl. 94. stav 3. Prijedloga ZPD predviđena je mogućnost da se komanditno društvo može transformisati u novi oblik organizovanja - komanditno društvo na dionice.

Odgovornost članova toga tipa društva (komplementara i dioničara) treba, također, regulisati saobrazno odgovornosti članova ostalih tipova privrednih društava.

Zbog toga mislimo da je neophodno direktno odrediti i precizirati odgovornost vlasnika koji zloupotrebljava vlastito društvo u cilju sticanja nedozvoljene dobiti ili namjerno nanosi štetu drugom licu.

Član 2. - Predložena izmjena ima za cilj uspostavljanje veće pravne sigurnosti i usklađivanje sa Zakonom o obligacionim odnosima. Ovdje je u pitanju pravni promet za koji je bitan institut zastupanja. To je radnja preduzeta u ime i za račun društva čiji su pravni učinci sticanje, mijenjanje i prestanak prava i obaveza za društvo. I ZOO reguliše zastupanje (čl. 84 -98). Predstavljanje je ovlaštenje koje nema pravni učinak preuzimanja materijalnih obaveza za društvo. Predstavljanje nije važno za pravni promet i ne upisuje se u registar društava.

Član 3. - Predložena izmjena ima za cilj da se napravi razlika između firme komanditnog društva na dionice i firme prostog komanditnog društva (k.d.). Mora postojati razlika, jer u ovom tipu društva komanditori imaju pravni

ZAKON O PRIVREDNIM DRUŠTVIMA

status dioničara. Predlaže se da se doda stav 7. kojim se definiše da sjedište društva treba da je obavezan element firme kao što je to predviđeno za podružnicu. Sjedište je značajno za platni promet, sudsku i upravnu nadležnost, fiskalna davanja, poslovnu i drugu korespondenciju.

Član 4. - Predloženo rješenje je konsekventno prethodnom amandmanu.

Član 5. - Predložena izmjena je tehničke prirode i smatramo da u Zakonu treba da stoji „ima otvoren račun“. Primjedba je u smislu usklađivanja sa Zakonom o platnom prometu obzirom da društvo može imati otvoren račun na kojem drži novčana sredstva. Predložena odredba je neprecizna bez obzira što je tehničke prirode budući da poslodavci mogu doći u dilemu da li se radi o otvorenom računu ili samo računu na kojem drži novčana sredstva.

Član 6. - Predloženom izmjenom se uvodi se pravna sigurnost. Sadašnje rješenje može nanijeti ozbiljnu štetu vlasnicima kapitala, obzirom da teret dokazivanja stavlja na privredno društvo. Svrha postojanja Registra društava da bude javan i da svako može uvidom u registar doći do podataka koji su mu neophodni u njegovom poslovanju. Također, svaka registracija i izmjena registracije objavljuje se u Službenim novinama Federacije BiH. Osim toga svako lice koje učestvuje u pravnom prometu može od druge strane zahtijevati da mu dostavi izvod iz registra na osnovu kojih će imati sve činjenice koje su mu potrebne. Sigurni smo da svi predloženi argumenti predstavljaju dovoljnu zaštitu svim licima koji učestvuju u pravnom prometu. Potpuno nepotrebno je da zakon posebno štiti stranu koja ne želi ili neće da se koristi svojim pravima, odnosno pravo na uvid u sudski registar. Razlog više je da treće lice prije potpisivanja ugovora, ima pravo tražiti da mu se dostavi izvod iz registra iz kojeg će se vidjeti obim ovlaštenja i djelatnost društva.

Sadašnje rješenje daje mogućnost manipulacije primjenom u praksi što dovodi do pravne nesigurnosti, jer vlasnik firme može trpjeti nesagledive posljedice, za koje nije znao ili nije ni mogao znati. Šta znači inače institut ograničenja ovlaštenja u pravnom prometu, koji se upisuje u registar privrednih društava, kada se on neće primjenjivati u praksi.

Pitanje dokazivanja savjesnosti trećeg u stavu 2. obaveza je društvo što nije ispravno. Polazeći od načela javnosti registra treće lice je u mogućnosti da

ZAKON O PRIVREDNIM DRUŠTVIMA

utvrdi djelatnost odnosno prekoračenje djelatnosti društva, uključujući i obavještanje u Službenim novinama.

Ističemo da je ovakav amandman uložen na Nacrt zakona i da je usvojen od Ministarstva za energetiku, industriju i rudarstvo, što je navedeno i u tekstu dokumenta „Komentari i uporedni prikaz usklađenosti“ koji je dostavljen zastupnicima, ali nije našao svoje mjesto u Prijedlogu Zakona.

Član 7. - Identično rješenje je predviđeno u čl. 31. stavu 3. važećeg Zakona.

Član 8. - Predloženom izmjenom se precizira koji organi društva daju i opozivaju prokuru. Prokuru daje i opoziva direktor uz saglasnost nadzornog odbora, kao najvišeg operativnog organa upravljanja. Prokura se ne može ograničavati, ali tehnička pitanja efikasnijeg funkcionisanja prokure i menadžmenta (komunikacije, rokovi, izgradnja stavova, izvještavanje) treba da se urede statutom.

Član 9. - Predložena izmjena definiše da posebnu dužnosti prema društvu mora imati direktor (predsjednik Uprave) i predsjednik nadzornog odbora jer zakon u materiji o nadzornom odboru i upravi (čl. 247 – 267) posebno naglašava te dužnosnike. Teško je objasniti da lični interes može imati član uprave i nadzornog odbora, a ne i predsjednici.

Član 10. - Predloženom izmjenom uvodi se pravo na podnošenje tužbe od strane člana društva (dioničara) jer malo je vjerovatno da će u praksi biti slučajevi da društvo podnese tužbu protiv kontrolnog člana društva ili onog koji ima značajno učešće ili direktora ili predsjednika i članova nadzornog odbora. Jače se štite interesi društva i ostalih članova. Zato član društva tužbu može podnijeti isključivo u ime i za račun društva. U pitanju je tzv. indirektna tužba. Pravo podnošenja tužbe vezano je za subjektivni i objektivni rok - tri mjeseca odnosno godinu dana.

Član 11. - Predloženom izmjenom dato je pravo članu društva da podnese tužbu radi jače zaštite interesa društva i ostalih članova u slučaju prekršaja sukoba interesa treba. Pravo na podnošenje tužbe se vremenski dimenzionira. Brisanje postojećeg stava 2. iz razloga što je već sadržan u članu 35. stav 4. Zakona.

ZAKON O PRIVREDNIM DRUŠTVIMA

Član 12. - Predložena izmjena ima za cilj da se princip da se osnovni kapital ne može umanjiti ispod zakonskog minimuma odnosi i na društva koja obavljaju posebne djelatnosti (banke, profesionalne posrednika, osiguravajuća i reosiguravajuća društva, leasing društva).

Član 13. - Izmjenama se definiše da procjenu vrijednosti uloga u stvarima i pravima treba isključivo da vrše ovlaštena lica ili institucije (sudski vještaci, revizorske kuće) što treba ovim, sistemskim zakonom propisati.

Član 14. - Naglašen isti princip kao kod odnosa vladajuće - zavisno društvo. Ako se ne reguliše zakonom u praksi bi se mogla primijeniti i druga rješenja. Po ovom pitanju nema autonomije ulagača.

Član 15. - Prednja rješenja su mutatis mutandis postojala u tekstu ZPD iz 1999. godine. Zakonom treba jasno regulisati pravni odnos na relaciji vladajuće - zavisno društvo u pogledu: a) obvezujućih uputstava i b) odgovornosti povodom istih. Ne mogu vladajuća društva, iz BiH ili inostranstva, davati obvezujuća uputstva zavisnim društvima u BiH, a da povodom njih uopšte ne odgovaraju povjeriocima zavisnih društava. U većini slučajeva zavisna društva su smještena u FBiH pa njima i povjeriocima treba obezbijediti pravnu zaštitu.

Član 16.- Predloženom izmjenom se definiše da neograničena solidarna odgovornost članova poslovnog udruženja treba da obezbijedi: a) punu pravnu sigurnost trećih lica/povjerilaca i disciplinu u izvršavanju obaveza jer imovina udruženja može biti izuzetno mala (kancelarijski inventar) i b) jaču povezanost članova udruženja, a naročito, njihovu kontrolu nad poslovanjem udruženja kod stvaranja obaveza, svi članovi mogu potpasti pod odgovornost.

Član 17.- Ako se društvo podijeli (cijepa) na dva ili više društava, ona postaju pravni sljednici i treba da sva ta nova društva neograničeno solidarno odgovaraju za postojeće obaveze. Obaveze su stvorene prije reorganizacije (podjele) i povjeriocima je stajala na raspolaganju, za namirenje potraživanja cjelokupna imovina društva koje se sada cijepa. U protivnom, moguće je Planom reorganizacije (čl. 67) predvidjeti ograničenu odgovornost društava sljednika što povjerioca (npr. banku) može dovesti u tešku finansijsku situaciju kod naplate potraživanja.

ZAKON O PRIVREDNIM DRUŠTVIMA

Član 18. - Predloženom izmjenom se jasno i precizno definiše društvo sa neograničenom solidarnom odgovornošću na način da je to tip društva sa neograničenim poslovnim rizikom, jer članovi odgovaraju neograničeno solidarno cjelokupnom svojom imovinom. Dakle, odgovaraju i ličnom neunesenom imovinom.

Član 19. - Da bi društvo moglo početi funkcionisati potrebno je da posjeduje gotov novac, a ne samo stvari i prava. S toga je potrebno da se neki procenat uloga sastoji u novcu (manje kupovine odmah nakon upisa društva). Formulu po kojoj uloženi članova imaju jednake vrijednosti teško je ostvariti u praksi pa je potrebno predvidjeti fleksibilno rješenje. Isto rješenje je u uporednim pravima. Dakle, vrijednost uloga treba regulisati dispozitivnom normom.

Član 20. - Predloženom izmjenom da članovi društva vođenje svojih poslova mogu povjeriti licu koji nije član društva otvara mogućnost razvoja profesionalnog menadžmenta u društvima malog biznisa (d.n.o. i k.d.) koji organizuje rad i rukovodi poslovanjem zastupa i predstavlja društvo.

Član 21. - Jasno se definiše koja se pravila primjenjuju na komplementare i komanditore/dioničare. Komanditno društvo na dionice ima dvojnu pravnu prirodu - društva lica i društva kapitala, pa se na njega primjenjuju dvojaka pravila što treba zakonom propisati. Ono nastaje kada se prosto komanditno društvo usljed svoga razvoja „otvara“ i emituje dionice komanditorima i novim dioničarima. Mora ostati bar jedan komplementar. Ovo je pogodna pravna forma kojom mala „zatvorena“ društva prelaze u više oblike organizovanja uslijed razvoja biznisa.

Član 22. - Preciznije se definiše otvoreno i zatvoreno dioničko društvo. Otvoreno društvo je ono koje ispunjava jedan od dva kriterija: da je emitovalo dionice putem javne ponude saglasno Zakonu o vrijednosnim papirima (čl. 25-45 i 265) i kada su u pitanju banke, osiguravajuća društva u obliku d.d. (nedruštva za uzajamno osiguranje) te reosiguravajuća društva. Javna emisija dionica je dovoljan zakonski razlog koji pokazuje da se radi o otvorenom društvu, da su dionice u „javnoj državini“ širokog kruga lica čiji prenos se ne može ograničiti. Iznos kapitala i broj dioničara (najmanje 4 mil. KM i 40 dioničara)

ZAKON O PRIVREDNIM DRUŠTVIMA

su paušalno određene kategorije a po svome karakteru ne bi trebali biti zakonski kriteriji. Njih ne koriste ni drugi pravni sistemi.

Član 23. - predloženom izmjenom se isključuje odgovornost d.d. za obaveze dioničara. Takođe, isključena je mogućnost da, na bilo koji način (ugovorom, mjenicom, upisom u javne knjige), d.d. preuzme terete, kao garancije, za izvršenje obaveza dioničara. Time je jasno pravno odvojena imovinska samostalnost d.d. od njenih dioničara.

Član 24.- Predložena izmjena ima za cilj da se proširi obavezan sadržaj Statuta na način da Statut društva treba da posebno definiše status, prava i obaveze predsjednika i članova nadzornog odbora i uprave budući da to pitanje nije regulisano Zakonom. Uostalom predloženo rješenje je ugrađeno u zakonima u zemljama u regionu ali i u zakonima zemalja EU. Ovo je naročito važno zato što je intencija da direktori ne budu u radnom odnosu u kompaniji. To je slučaj u gotovo svim zemljama EU. Statutom društva treba detaljnije regulisati pitanja iz člana 247. prvenstveno sa stanovišta predsjednika i članova nadzornog odbora i uprave koji su razriješeni prije isteka mandata. Također, vrlo je bitno i mora se praviti razlika između statusa, prava i obaveza, ukidanjem statusa nikako ne znači da se ukidaju i prava.

Član 25. - Jasnije i preciznije definisana dionička premija. Ovdje se radi o emisionoj cijeni (npr. 20 KM) i prodajnoj cijeni (npr. 21 KM) tako da njihova razlika (od 1 KM) predstavlja dioničku premiju. Opšte je pravilo u svim pravnim sistemima da emisiona cijena/vrijednost ne može biti niža od nominalne vrijednosti dionice.

Član 26. - Preciznije definisan način kada investitor može ostvariti povećanje osnovnog kapitala u smislu da može kada izvrši imovinske obaveze odnosno investiciono ulaganje koje nije iz tekućeg poslovanja privatizovanog društva, što je danas praksa. Izvršenje ostalih obaveza kao što su zadržavanje djelatnosti, zapošljavanje ne može se vezati za pravo na povećanje osnovnog kapitala koje je imovinske prirode. Ova izmjena ima za cilj da se spriječi dosadašnja praksa da sredstva iz tekućeg poslovanja firme, koja nisu samo investitorova, idu u njegovu korist.

ZAKON O PRIVREDNIM DRUŠTVIMA

Član 27. - Ovaj zakon mora da respektuje pravila specijalnog zakona o tržištu vrijednosnih papira. Povećanje osnovnog kapitala d.d. vrši se emisijom dionica i Zakon o tržištu vrijednosnih papira poznaje tri oblika emisije. Za svaki oblik je predviđen sadržaj odluke o emisiji (čl. 16. javne, 47. zatvorene, 54. posebne emisije). Ako odluka kompanije nije u skladu sa tim zakonom zahtjev za emisiju KVP može odbiti.

Član 28. - Predloženom izmjenom se isključuje korištenje prednjih pravnih tehnika (cesija i dr.) za plaćanje dionica čime se isključuju svi rizici, prigovori i sudski sporovi koji bi mogli nastati za društvo. Često se u praksi te tehnike koriste pod vrlo dubioznim uslovima i ovdje ih treba apsolutno isključiti. Ako se ne isključe te pravne tehnike, društvo može ući u spor sa vlastitim dioničarima.

Član 29. - Predloženom izmjenom se definiše da dionička premija predstavlja izvor za Fond rezervi. Funkcija Fonda rezervi jeste očuvanje integriteta osnovnog kapitala. Stoga zakoni o kompanijama sadrže odredbe imperativne naravi o formiranju Fonda rezervi (zakonska rezerva). Izvori za pribavljanje sredstava toga fonda dobit, dionička premija te drugi izvori određeni propisima. Dionička premija se određuje Odlukom o emisiji dionica i u tom pogledu nema nikakvih zakonskih limitacija. Dionička premija se dodaje na nominalnu vrijednost dionica (NV+DP) koju na primarnom tržištu kapitala kupci dionica plaćaju kroz cijenu dionica.

Član 30. - Izmjenom se vrši usaglašavanje sa rješenjem iz člana 106. Zakona za dionice otvorenog d.d. jer se statutom tog društva ne može ograničiti transfer dionica. To je jedna od razlika između otvorenog i zatvorenog društva.

Član 31. - Izmjena je usmjerena u pravcu da dionica svake klase - obične, prioritetne i za zaposlene daje jedan glas što je u skladu sa članovima 205. stav 3. i člana 208. ovog zakona.

Član 32. - Naznačen je čitav korpus prava koji dioničar ima nad svojim dionicama, uključujući i ona za čl. 11. Zakona o tržištu vrijednosnih papira - zaloga, produživanje prava otkupa.

Član 33. - Izmjenom se daje pravo dioničarima i njihovim pomoćnicima da imaju uvid u bilans povezanih društava i konsolidovani bilans. Pored naznačenih

ZAKON O PRIVREDNIM DRUŠTVIMA

dokumenata koja se odnose isključivo na d.d. dioničarima treba obezbijediti i uvid u bilanse povezanih društava, koji se dostavljaju, kako bi se dioničari mogli upoznati sa položajem kompanije u kontekstu povezanih društava. Tu treba uključiti i konsolidovani bilans poslovne koncentracije (holding, koncern).

Član 34. - Ova izmjena ima za cilj usaglašavanja sa članom 186. Zakona, u protivnom, dioničari po osnovu prioritetnih dionica ne bi imali pravo naplate iz neto imovine prilikom stečaja.

Faktičko je pitanje da li će nje uopšte biti. Radi preciznosti treba naglasiti da ukupna nominalna vrijednost svih prioritetnih dionica može biti najviše do 50% osnovnog kapitala d.d.

Član 35. - Izmjenom se definiše da vrijednost vlastitih dionica ne može prijeći 10 % nominalne vrijednosti osnovnog kapitala, a ne tržišne, procijenjene ili knjigovodstvene.

Član 36. - Riječ opoziv se zamjenjuje sa riječju suspenzija. Pojam suspenzija vlastitih dionica znači njihovo privremeno odstranjenje, udaljenje iz pravnog prometa dok bi opoziv trebao da znači njihovo konačno isključenje. Opoziv se upisuje u Registar vrijednosnih papira. Juridički posmatrano, dionice koje su opozvane d.d. ih ne bi moglo više nikada stavljati u pravni promet, na berzu. Međutim, Pravilnik o načinu sticanja i prometovanja vlastitim dionicama KVP (Sl. novine FBiH br. 12/04) daje mogućnost d.d. da ih proda, stavi u promet. Inače, taj Pravilnik izjednačava značenje pojmova opoziv i suspenzija što je nedopustivo. II Direktiva EU (77/91/EEC) ne predviđa opoziv vlastitih dionica (par. 19 - 22).

Ako se vlastite dionice opozivaju znači da se smanjuje osnovni kapital a dionice ne mogu kasnije biti u prometu. Međutim, pravila KVP propisuju suspenziju tih dionica najviše do godinu dana nakon čega se moraju prodati ili opozvati. Momentom sticanja vlastite dionice se ne oporezuju, one su outstanding (u posebnom statusu) do godinu dana. Društvo te dionice može staviti u promet (prodati), a ako to ne učini nakon godinu dana tada ih mora prodati. Inače, društvo mora vlastite dionice prijaviti Komisiji i Registru radi evidencije. Institutu vlastitih dionica postaje u našem i pravu EU radi toga da bi društvo spriječilo pad cijene dionica na berzi, pa time i pad vrijednosti same kompanije.

ZAKON O PRIVREDNIM DRUŠTVIMA

Član 37. - Preciznije se definira kada se smanjuje iznos nominalne vrijednosti stečenih vlastitih dionica. Ako d.d. nakon isteka roka suspenzije (1 godina) vlastite dionice ne proda tada nastupa pravna posljedica smanjenja osnovnog kapitala i fonda rezervi. Kada društvo nije iskoristilo mogućnost da u roku od godinu dana proda dionice tada mora smanjiti osnovni kapital i fond rezervi. Dakle, poslije proteka godine društvo se mora „očistiti“ od vlastitih dionica. Smisao ovog člana jeste u tome da je d.d. dužno smanjiti osnovni kapitala i fond rezervi za iznos nominalne vrijednosti vlastitih dionica samo u slučaju da u roku suspenzije (1 godina) vlastite dionice nije prodalo. Dok traje rok suspenzije d.d. nije obavezno smanjiti osnovni kapital i fond rezervi. Inače, smanjenje osnovnog kapitala vrši se povlačenjem vlastitih dionica (Prijedlog ZPD, čl. 167). I Zakon RH propisuje isto rješenje (čl. 236), dok II Direktiva EU za takvu situaciju predviđa „poništenje“ (cancelled) dionica (par. 20 i 21).

Član 38. - Cilj izmjene jeste da d.d. ne može ostvariti prava sadržana u vlastitim dionicama (pravo glasa, imovinska), bilo da ih je direktno steklo na sekundarnom tržištu (kupilo za sebe) ili preko lica koje zastupa d.d., posredno. Isto pravilo treba da važi za vlastite dionice stečene bilo direktno ili indirektno. Prema pravu EU i uporednim pravima iz vlastitih dionica bez obzira na način sticanja (direktno ili indirektno) društvo ne može ostvarivati pravo glasa, niti pravo na dividendu. Vlastite dionice ne ulaze u izračunavanje kvoruma za skupštinu. II Direktiva (par. 22 a) kaže da će u svim slučajevima sticanja vlastitih dionica (direktno ili indirektno) prava iz isti biti oduzeta. Zakon RH propisuje „Iz vlastitih dionica društvu ne pripadaju nikakva prava“ (čl. 235).

Član 39. - Predloženo rješenje daje mehanizam da dionička društva sa dva dioničara izvrše izbor organa skupštine, odnosno predsjednika i dva ovjerivača zapisnika.

Član 40. - Pravo člana odbora za reviziju ne bi trebalo, u korištenju ovoga prava, izjednačavati sa pravom člana nadzornog odbora jer su, generalno, njihove pozicije različite. Član odbora za reviziju može ovlaštenim predlagачima uvijek uputiti inicijativu za sazivanje skupštine.

Član 41. - Operacije sa vrijednosnim papirima (konverzija i dr.) pravno predstavljaju poseban oblik emisije prema Zakonu o tržištu vrijednosnih papira. Skupština d.d. razmatra izvještaj vanjskog revizora, kao neovisne, profesionalne i stručne institucije, angažovane ugovorom. Njen izvještaj služi

ZAKON O PRIVREDNIM DRUŠTVIMA

da bi skupština imala kompletan uvid u poslovanje i finansijsku poziciju d.d. Drugi izvještaji mogu biti manje objektivni, pa i manje stručni od izvještaja vanjskog revizora. Izuzimanje stalnih sredstava (tač. 17) je: a) knjigovodstvena kategorija, b) sa stanovišta kompanijskog prava je neprecizan, nejasan pojam i c) koji status imaju ta sredstva i ko njima upravlja? Ako skupština odluči da na određenoj imovini uspostavi poseban status i upravljanje donijeće odluku o formiranju zakonom predviđenog organizacionog oblika (npr. osnovaće zavisno društvo). Rješenje već postoji u tački 14. istog člana.

Član 42. - Izmjenom se daje mogućnost da organi d.d. imaju pravo pribaviti bilanse povezanih društava i konsolidovani bilans. Organi d.d. moraju pribaviti bilanse društava, iz zemlje i inostranstva, za skupštinu kako bi dioničari mogli izvršiti uvid u poslovanje i finansijsko stanje konkretne familije društava. Jednako je važno da se pribavi konsolidovani bilanas u koji dioničari konkretnog društva imaju pravo uvida.

Član 43. - Predloženom izmjenom se jasnije i preciznije definiše ništavost odluke Skupštine na način da je Odluka Skupštine ništava ako u zapisnik nisu uneseni bitni elementi Odluke. Naime, u praksi može doći do situacije da je u zapisniku napravljena greška. Prema predloženom rješenju Odluka se može poništiti ukoliko su u zapisniku napravljene tehničke greške, a bez da se ostavlja rok za primjedbe na zapisnik. Logično je da svaki zapisnik mora imati rok za dostavljanje primjedbi te da se u tom roku greške mogu otkloniti. Smatramo da prihvatanjem našeg amandmana će doći do preciznije i jasnije definisane odredbe.

Član 44. - Prijedlog izmjena je usmjeren na pitanja:

- a. dužine mandata imenovanog/izabranog lica kada su raniji nadzorni odbor, predsjednik ili član razriješeni prije isteka mandata, a to je da mandat imenovanog lica traje do isteka mandata smijenjenih lica i to treba riješiti statutom društva;
- b. ako je u pitanju društvo sa većinskim državnim kapitalom to pitanja se reguliše aktom nadležnog državnog organa;
- c. lica koja su smijenjena prije isteka mandata imaju pravo na naknadu koju bi primali do isteka mandata, ako se utvrdi da nisu postojali uslovi za njihovo razrješenje.

ZAKON O PRIVREDNIM DRUŠTVIMA

Član 45. - Predložena odredba ima za cilj da se član 260. briše obzirom da je odredba nejasna i neprecizna. Postavlja se pitanje šta se podrazumijeva pod neizvršenjem ili neurednim izvršenjem svojih obaveza. Ne navodi se koja šteta (materijalna ili nematerijalna), koji oblik odgovornosti (objektivna ili subjektivna), na kome je teret dokazivanja, kome je šteta nanijeti (privrednom društvu ili trećem licu ili radniku), da li odgovara za namjernu štetu, krajnju nepažnju ili svaku štetu). Dalje šta ako je neki član Nadzornog odbora glasao protiv te odluke da li je i on solidarno odgovoran. Ovako neprecizna odredba unosi pravnu nesigurnost.

Član 46. - Predloženom izmjenom se definiše da se Statutom moraju utvrditi odnosi između direktora i izvršnih direktora u pogledu poslova, odgovornosti, granica ovlaštenja, instrukcija i naloga. Problem na pravnom terenu postoji jer upravu imenuje nadzorni odbor - mandat direktora i izvršnim direktorima daje isti organ. Osim tada često su iz različitih političkih opcija.

Član 47. - Usklađivanje sa predloženom izmjenom člana 247. Smjena uprave dioničkog društva treba preciznije definisati a što je predloženo u članu 44. koji se odnosi na izmjenu člana 247.

Član 48. - Usaglašavanje sa predloženom izmjenom u članu 40. a koji se odnosi na član 232. i vrijedi obrazloženje dato za član 40.

Član 49. - Briše se stav 2. člana 340. važećeg Zakona odnosno ukida obaveza postojanja nadzornog odbora za društvo koje ima više od deset članova i društvo koje ima osnovni kapital u iznosu većem od 1.000.000,00 i najmanje dva člana. Predloženo rješenje nije dobro definisano jer se postavlja pitanje šta ukoliko društvo ima 10 članova i osnovni kapital manji od 1 milion KM ili obrnuto. Postojeće rješenje je potpuno neracionalno rješenje. Također, npr. kod porodičnih firmi gdje su vlasnici otac i sin, muž i žena prema postojećem rješenju moraju imati nadzorni odbor što je veoma neracionalno. Potpuno nepotrebno uvođenje nadzornog odbora što zahtjeva nove obaveze kompanijama.

Član 50. - Predloženim izmjenama se smanjuju kazne za društvo. U modernim pravnim sistemima i za zakonodavca važi pravilo „o ne pretjerivanju“. Također, u posebnim zakonima iz oblasti finansija (banke, lizing društva) su propisane umjerene kazne do najviše 15.000,00 KM. Dalje u važećem Zakonu kazne su nesrazmjerne trenutnoj ekonomskoj situaciji u BiH, te ih je potrebno

ZAKON O PRIVREDNIM DRUŠTVIMA

smanjiti, odnosno uskladiti srazmjerno ekonomskom stepenu razvoja društva kako za pravna tako i za fizička lica (odgovorna). Također, treba napomenuti da je ovakvim rješenjem povrijeđeno načelo postupnosti. Dalje, predloženo rješenje dovodi do pravne nesigurnosti obzirom da se inspektoru ostavlja da po slobodnoj ocjeni određuje kaznu za privredna društva. Na ovaj način privredna društva se stavljaju u neravnopravan položaj, prema ovom rješenju za isti prekršaj dva privredna društva mogu biti drastično različito kažnjena. S druge strane, ovako nesrazmjerne kazne su dobra osnova za korupciju i druge nelegalne radnje. Shodno navedenom, smatramo da su naše primjedbe opravdane te da se predviđene kazne moraju uskladiti sa ekonomskom situacijom zemlje.

Član 51. - Predloženo je smanjenje kazni za odgovorno lice u društvu, obzirom da su kazne nesrazmjerno visoke u odnosu na ekonomsku situaciju i moć države.

Član 52. - Izmjenama se uvodi i odgovornost za odgovorna lica u nadležnim organima za nadzor, provedbu i primjenu Zakona. Za prekršaje iz ovog zakona predviđena je kazna samo za: počinioca, odgovornu osobu i pravno lice, a ne i za odgovorno lice nadležnih organa za nadzor, provedbu i primjenu ovog Zakona, koji namjerno ili iz grube nepažnje ne vrši posao u skladu sa propisima i nanosi štetu: poslodavcima, fizičkim licima i institucijama države.

Napominjemo da je Ured za zakonodavstvo Vlade FBiH, svojim mišljenjem, potvrdio da ne postoje ustavne ili zakonske prepreke za uvođenje i ove vrste odgovornosti.

Stoga predlažemo da se u Zakonu u kaznenim odredbama uvedu kazne za ovlaštena lica u nadležnim organima koja sprovode Zakon kako smo definisali u prijedlogu. Time će se direktno uticati na smanjenje mita i korupcije i doprinijeće se efikasnijem i pravednijem sprovođenju zakona.

Član 53. - je odredba koja reguliše stupanje na snagu ovog zakona i to narednog dana od dana objavljivanja u „Službenim novinama Federacije BiH“.

IV – FINANSIJSKA SREDSTVA

Za provođenje ovog zakona nije potrebno obezbijediti dodatna sredstva u Budžetu Federacije Bosne i Hercegovine.

ZAKON O PRIVREDNIM DRUŠTVIMA